Taksa plaćena u gotovu

Obitelj

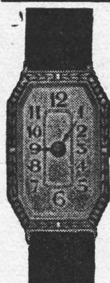
Andrej Hlinka

BROJ 33-34
1. RUJNA 1938

ŠTO SVAKOGA ZANIMA

Kad počinjemo starjeti? Neki američki liječnik veli o tom zanimljivom pitanju ovo:

Onoga časa, kad čovjek počinje misliti na prošlost, a ne na snove budućnosti, znak je da počinje starjeti. Čim ga više zanimaju uspomene minule prošlosti, nego nade budućnosti, starost je tu. A kad se ljudski duh, sva ljudska misao posveti prošlim danima, bilo lijepima, bilo ružnima, a na budućnost, koja dolazi, sasvim zaboravi, onda je starost nastupila neminovno...

17 puta pokopan. Predsjednik Udruženih država Sjeverne amerike Abraham Lincoln, koji je umro g. 1865., bio je pokopan najprije na 17 raznih mjesta, a onda su ga tek prenijeli u Washington.

Čovjek pod povećalom. Asistent bečkog anatomskoga zavoda dr J. Pick sastavio je sitnozor, pod kojim se čovjek vidi 700 puta povečan. Kad bi takvi ljudi živjeli, bili bi visoki kao gore, jer 700 puta povećana visina čovjeka iznosi preko 1000 metara. Živci i žilice izgledale bi kao široki kanali.

Žena. Kad je neki književnik odlučio prirediti izdanje svojih sabranih djela, namislio je iz toga izdanja ispustiti sve nepotrebne riječi. Sedam dana i sedam noći je sjedio za stolom, crtao riječi, pridjeve, priloge i sve od čega je sastavljen rječnik. U jutro nakon sedme noći svršio je posao. I gle! Od svih romana, novela, drama i drugih djela, koja je spremio za štampu, od svih pjesama i rasprava je ostala samo jedna jedina riječ, koja se nije mogla ispustiti. Ta riječ je bila:

Žena...

Napisao je dakle tu riječ, koja mu je ostala od svega napisanoga na pergamenu i rukopis poslao nakladniku. Taj je, umjesto da izda sabrana djela piščeva, raskinuo s njim ugovor, a sve radi te jedne riječi: Žena.

ZNATE LI SAVJETOVATI?

PITANJA

41. Dobra krava. Živim u provinciji. Imam i kravu. Prevarila sam se kod kupnje. Nije dobra muzara. Po čemu se mogu poznati dobre muzare?

Kućanica

42. Hrana za pčele. Hranjenje pčela iziskuje od mene mnogo troškova, ako ih hranim šećerom. Da li se pčele dadu hraniti i šećernom repom, koje imam dosta na raspolaganju?

Pčelar

43. Mravi i miševi u pčelinjaku. U moj pčelinjak ulaze često mravi i miševi uništujući med, a napadaju i pčele. Mogu li se za uništavanje miševa upotrebiti mačke u pčelinjaku? Kako se dadu mravi odstraniti?

Provincijalac

ODGOVORI

34. Studij u inozemstvu. Slavenski jezici se predavaju u Parizu te u Italiji: u Rimu i Padovi. Hrvatska književnost se ne predaje neprekidno, te morate tražiti obavijest, kad će se ona predavati i da li će to biti baš iduće godine.

35. Spremanje voća u med. Voće, koje želimo ukuhati s medom, mora biti svježe, ne smije biti zeleno, ali niti prezrelo. Ono voće, koje se mora guliti, treba, čim ga oguliš, staviti u vodu, da ne pocrni, dok ono, koje se ne guli, valja oprati u čistoj vodi i pustiti da se s njega ocijedi voda. Voće se dakle priređuje isto onako, kako se obično priređuje za kompot, koji se zaslađuje šećerom. Samo valja znati da se za priređivanje medice mora uzeti nešto više meda, nego li što se uzimlje šećera za vodu oslađenu šećerom.

Medica se priređuje ovako: na 1 l vode uzme se 40 dkg čistog, vrcanog meda, pa se to kuha na polaganoj vatri. Pri kuhanju pojavljuje se na površini neka žilava masa, koja se mora skidati vrlo gustom rešetkom od žice. Voda se s medom polagano kuha sve dotle, doklegod se pojavljuje na površini ta masa. Kad se prestane pojavljivati, onda se ukloni s vatre; sad je med kuhan, pa se ostavi na strani, dok se ne razmoči. Sad se medica procjeđuje kroz papir za filtriranje.

Pošto smo pripravili medicu, onda ćemo voće, koje je priređeno za kompot već prije, slagati u staklenke. Izakako smo uložili voće, nalit ćemo na nj filtriranu medicu, ali tako, da voće bude posve u njoj, a da ne viri iznad medice. Sad se staklenke povežu pergamentpapirom i slože se u posudu, u koju se nalije voda.

To se prokuhava nad vatrom isto onako, kako se to čini s kompotom zaslađenim šećernom vodom.

Dakle posao je isti s medom kao i sa šećerom, ali s tom razlikom da treba uzeti više meda od šećera.

Trešnje, višnje, šumske jagode, ribiz, ogrozd i maline ukuhavaju se onako, kako ih je Bog dao. Kruške, breskve, kajsije ili marelice, šljive i tunje treba oguliti i raskomadati, a uz to moraju se povaditi sjemenke ili koštice. Kod gunja i krušaka izreže se i odbaci još i onaj tvrdi dio oko sjemenaka.

Kome tako zaslađen kompot nije možda dosta sladak, taj neka pridometne još malo meda; nu ako je kome presladak, taj neka uzme manje meda.

I. S.

36. Da svilene čarape budu trajnije. Prije nego što smo ih nosili, dakle još posve nove, treba ih oprati, a zatim isplahnuti u čistoj vodi, kojoj smo primiješali i malo octa. S.

Slika na omotu:
Msgr. Andrej Hlinka
pokojni vođa slovačkog naroda, koji je preminuo 16. kolovoza o. g

OBITELJ
ČASOPIS ZA HRVATSKU PORODICU
GODINA X. BROJ 33/34.
U ZAGREBU 1. RUJNA 1938.

SUSRETI S ANDREJEM HLINKOM

USPOMENE NA VELIKOG VOĐU SLOVAČKOG NARODA

27. RUJNA 1864. — 16. KOLOVOZA 1938.

Piše Dr Josip Andrić

I.

U mom je roditeljskom domu i onda, kad smo se preselili g. 1900. iz mog rodnoga kraja Bačke u Hrvatsku, ostao još dugo utjecaj, pod kojim su tada živjeli Šokci i Bunjevci u Ugarskoj. Moj je otac proživio nekoliko godina u Budimpešti, pa je s glavnim madžarskim gradom zadržao sve do svjetskoga rata i poslovne i druge veze. Tako je u našu kuću godine i godine dolazio peštanski njemački dnevnik »Pester Lloyd«, koji je tako od najranijih dana moga djetinjstva dolazio i meni u ruke. Kako je moje rodno mjesto Bukin u većini njemačko mjesto, prvi jezik, koji sam u igri s djecom naučio, bio je njemački. I kad sam već išao u hrvatsku školu, njemački nisam posve zaboravio, te sam katkad znao zaviriti i u očeve njemačke novine, osobito kad sam se kao gimnazijalac o praznicima opet našao u roditeljskom domu.

Tako sam koncem lipnja 1906., kad sam se vratio nakon svršenog prvog razreda gimnazije kući, u očevim peštanskim novinama čitao, kako je slovački svećenik Andrej Hlinka kao buntovnik od svog biskupa bio suspendiran, a iza toga od madžarskih državnih vlasti uhićen i zatvoren. Novine su naviještale, da se sprema senzacionalan proces protiv tog svećenika, koji se usudio Slovake buniti protiv njihove madžarske domovine i tražiti nekakva slovačka prava.

Sjećam se, kako je u te dane pohodio našu kuću naš tadanji župnik te kako je u razgovoru s mojim ocem došavši i na Hlinku, čije je ime spominjamo i u hrvatskim novinama, govorio ovako:

»Mi smo Hrvati ipak sretniji od Slovakâ, jer mi imamo kakvu-takvu slobodu, koju Madžari ne mogu, iako bi to htjeli, posve uništiti, a jadni Slovaci nemaju baš ništa. Sve su im Madžari oteli. Sad im još i jezik i svijest otimaju. Ostalo je samo nešto malo svećenika, koji tu još stoje na braniku svoga naroda. Čini se, da je Andrej Hlinka među njima najizrazitiji i najbojovniji. Ali eto sad ga za to nemilo kažnjava i biskup i državna vlast...«

»A zašto biskup?« pitao je moj otac.

»Šta ćete, kad eto i madžarski biskupi podliježu šovinizmu, koji je zahvatio čitavu Madžarsku!« odgovori župnik. »Ali Hlinka se, mislim, ne treba bojati, jer nad biskupom ima još u Rimu Papa...«

Kasnije sam čuo, da je Papa Pijo X. doista ukinuo suspenziju, kojom je spiški biskup Aleksandar Párvy kaznio ružomberskog župnika Hlinku, te je tako Namjesnik Kristov dao zadovoljštinu tom neustrašivom slovačkom borcu.

No ako je tako najviša duhovna vlast bila pravedna, madžarska državna vlast je nastojala da iskali sav svoj bijes na 33-godišnjem slovačkom svećeniku, koji joj se pokazao vrlo opasnim. Hlinka je stavljen pred sud kao buntovnik. A pred tim sudom rekao je Madžarima ove riječi:

»Mene vi ne ćete promijeniti. Mene vi ne ćete kazniti. Mene ne ćete slomiti! Kao Slovak sam se rodio, Slovak jesam i Slovak ću biti! A kad izađem iz tamnice, opet ću nastaviti ondje, gdje sam prestao. Do posljednjeg ću se svog daha boriti za sveta prava slovačkog puka, za božanska prava slovačkog naroda!«

Trideset i devet mjeseci odsjedio je Hlinka u tamnici u Segedinu. Sjedio je i prevodio Sveto Pismo Starog Zavjeta, da ga po Slovačkom Književnom Društvu sv. Vojtjeha dade svom slovačkom narodu.

II.

Prolazile su godine. Ime Hlinka čuo sam više puta spominjati, a i u novinama se katkad pojavljivalo, i svaki put sam se živo sjećao, kako sam to ime prvi put bio upamtio kao jedno od prvih imena iz sjevernih slavenskih naroda. A kad sam baveći se studijem glazbe naišao u ruskoj glazbi na ime skladatelja Glinke, i nehotice sam se sjetio istog imena iz tatranskih krajeva, gdje po jezičnim zakonima slovo »g« postaje slovo »h«. Iako otac ruske opere i prvi slavenski operni skladatelj Mihajlo Glinka nema nikakve dodirne točke s ocem slovačke slobode Andrejem Hlinkom, ipak su u mojoj mladoj duši ta dva imena radi svoje istovjetnosti ostala nerazdruživa kao dokaz, kako su slavenski narodi među sobom srodni.

U Pragu sam provodeći ondje prve dvije godine svjetskog rata proživio ono buđenje, koje je zahvatalo duše sviju potlačenih slavenskih naroda u predosjećanju slobode, koju im je očekivani svršetak rata obećavao. U razgovorima, u kojima smo na obalama Vltave kovali velike nade o skoroj budućnosti, nismo zaboravljivali na nijedan slavenski narod. Tako je često bilo govora i o Slovacima.

»Što će biti sa Slovacima poslije svjetskog rata?« pitao sam jednom zgodom nekoga Čeha, s kojim sam se sunčajući se jednog proljetnog dana na klupi u parku na Karlovu trgu slučajno bio upustio u razgovor. Bio je to postariji gospodin, po svoj prilici neki umirovljeni profesor.

»Sa Slovacima?« pogleda me on. »Pa sjedinit će se s nama Česima u jednu državu. To je i naša i njihova težnja.«

»I njihova?« kao da sam se začudio.

»Da, i njihova. Da vam samo spomenem jedan svoj nezaboravni doživljaj, pa da vam to bude jasno. Prošlo je tomu već skoro 9 godina. U mjesecu studenomu godine 1907. držao je u Pragu nekoliko predavanja slovački svećenik Andrej Hlinka, kojega su Madžari zato, što se smionošću velikog junaka borio za prava slovačkog naroda, osudili na višegodišnju tamnicu. Dok je najviši sud rješavao o utoku te osude, Hlinka je pet-šest tjedana putovao po Češkoj i Moravskoj držeći predavanja o Slovacima. Svuda je bio kao narodni mučenik sa slavljem dočekivan. Konje su uz kočije, u kojima se vozio, mladi ljudi isprezali i vozili ga oduševljeno kroz grad. Tako je došao i k nama u Prag. Nekoliko njegovih predavanja bilo je posjećeno od golemog broja slušatelja. Svi koji smo ga vidjeli i čuli govoriti, osjećali smo, da to pred nama stoji nepatvorena korenika one Slovačke, koja mučenički trpi i čezne za slobodom, i da to iz njegovih riječi govori prava i iskrena duša Slovačke. Kako su nas zanosile njegove riječi, koje je kasnije izrekao i pred madžarskim sudom u Požunu: ,Sviđalo se to našoj mađarskoj braći ili ne sviđalo, ipak će ostati vjerna istina, da smo mi Slovaci s Česima jedno pleme i jedna kultura...' Za te svoje ideje odsjedio je Hlinka tri i po godine u tamnici, u koju je krenuo nakon onog slavlja, što ga je kod nas u Češkoj doživio. Ali otkad se vratio iz tamnice, njegovo se ime kod nas više toliko ne spominje. Dosta smo se u njem razočarali.«

»Zašto?« upitam u čudu.

»Ha, eto! Ipak je on zadrti klerikalac. Onda, kad smo ga slavili, bio je progonjen nesamo od mađarskih državnih vlasti nego i od svog biskupa, kojega Hlinka nije htio slušati, kad se radilo o narodnim stvarima. Zato ga je biskup zbacio sa župe i zabranio mu uopće vršenje svećeničke službe. Mislili smo, da će Hlinka, kojega je njegov biskup tako ponizio, povući konsekvencije, te okrenuti leđa i vjeri, koja mu ne da, da radi za svoj narod onako, kako mu to duša teži. Mislili smo, da će se u njemu dići jedan slovački Hus, koji će doviknuti katoličkim mađarskim biskupima, da mu je narod preči od rimske vjere. A što je on učinio? Obratio se na Papu u Rim, koji je ukinuo ono, čim je biskup Hlinku kaznio. I tako je Hlinka ostao vjeran Rimu. A što to znači, to će se vidjeti tek onda, kada se sa Slovacima sjedinimo poslije ovog rata. Mi Česi kao Husov narod ne ćemo baš moći mirno gledati, kako se katolicizam šepiri po jednom dijelu naše buduće države, pa bilo to takvom Hlinki pravo ili ne bilo...«

Zaprepašteno sam gledao u starkelju, koji mi je najedamput očitovao, da buduću zajedničku državu Čehâ i Slovakâ očekuje kao triumf husitizma. Izrekao sam negodovanje nad tim njegovim nazorima i očekivanjima, a to ga je tako uzrujalo, da me je ubrzo ostavio i otišao. I premda sam ga i kasnije još mnogo puta viđao u šetalištu na Karlovu trgu, nikad se više jedan drugom nismo približavali...

III.

Prevrat je cijeloj srednjoj Evropi dao novo lice. Dne 28. listopada 1918. raskinuli su Česi veze s Austro-Ugarskom i proglasili svoju samostalnost, dan iza toga 29. listopada učinio je to isto naš hrvatski sabor u Zagrebu, a dan iza nas 30. listopada proveli su svoje odcjepljenje od Madžarske i pripojenje Čehoslovačkoj Slovaci na skupštini u Turčanskom Sv. Martinu. Na toj je skupštini bio i Andrej Hlinka i njegova je riječ tu bila najodlučnija, jer su svi u njemu gledali predstavnika katoličke Slovačke, to jest većine Slovaka. A Hlinka je svom iskrenošću slovačke duše prigrlio odluku, da Slovaci sa Česima stvore zajedničku državu, ali je držao, da će ta država biti uređena prema ugovoru, koji su pet mjeseci prije toga, t. j. 30. svibnja 1918. sklopili američki Slovaci u Pittsburghu s prvim predsjednikom čehoslovačke republike Masarykom i drugim češkim predstavnicima. Prema tom ugovoru imala je Slovačkoj biti priznata zakonodavna autonomija. Mjesto toga su nakon ujedinjenja u Slovačku došli i preuzeli vlast ljudi, koji su mislili, da su došli u neku svoju koloniju, te su osobito svojim protukatoličkim ispadima izazvali golemo razočaranje među svim slovačkim katolicima.

Videći to Hlinka sazove na dan 18. prosinca, dakle u sedmom tjednu, nakon ujedinjenja, skupštinu svojih istomišljenika, i tu je stvorena odluka, da takve metode češke vlasti u Slovačkoj treba suzbiti. Kad se u Pragu nisu ni obazirali na Hlinkin zahtjev, uputio se Hlinka s drom Franjom Jehličkom u Pariz, da ondje pred mirovnom konferencijom pribavi međunarodno priznanje pittsburškom ugovoru. Češke vlasti im ne htjedoše dati putnice, pa su putnice zatražili i dobili od Poljske. U Parizu zapadna demokracija, opojena ratnom pobjedom, dakako nije pokazala nikakva smisla za zahtjev dvojice slovačkih svećenika, te su se neobavljena posla morali vratiti natrag.

Na tom povratku iz Pariza odlučio je Jehlička, da se ne će više vratiti u Čehoslovačku, nego da će otići u Madžarsku i ondje raditi na odcjepljenju Slovačke i Čehâ, pa makar i uz uvjet, da se ona povrati Madžarskoj. Hlinka se međutim s tim stanovištem nije složio. On nije bio čovjek, koji mijenja svoje nazore i ideale od danas do sutra. Iskusio je, što je Slovačka morala da pretrpi od Madžarske, u kojoj se nije mogao slobodno ni boriti za slovačka prava. Odnos između Čeha i Slovaka načelno je ugo-

voren, pa ako Česi ne će da se drže tog ugovora, on će ih borbom na to prisiliti. Hlinka, stari prokušani narodni borac, ne boji se borbe. S velikom je ljubavlju uveo svoj narod u čehoslovačku državu, jer je uvjeren bio, da u toj državnoj zajednici Slovaci imadu najprirodniji položaj i najveće mogućnosti za svoj narodni opstanak i razvoj. On ostaje kod tog uvjerenja i uza sve neprilike, koje su razni neuravnoteženi, sebični i protuvjerski nastrojeni češki elementi stali da čine Slovačkoj. Ostat će kod tog uvjerenja i boriti se za nj do krajnjih granica.

I tako su se Hlinka i Jehlička razišli. Tu je Hlinka pokazao, kako ima mnogo jači politički instinkt i kako se svojim cijelim bićem sav vezao uz sudbinu svog naroda, kojega nije htio ostaviti u teškim časovima, nego je odlučio s njim i uza nj biti u dobrim i zlim časovima, u borbi i stradanju.

Hlinka se vratio kući. Ali tek što je stigao u Ružemberok, češke ga vlasti jedne noći uhitiše i odvedoše potajno iz Slovačke. Hlinka, koji je iskusio madžarsku tamnicu u Segedinu, trebao je da iskusi i češku tamnicu u Mirovu i Brodeku. Zatvoriše ga godinu dana nakon čehoslovačkog ujedinjenja, t. j. u listopadu 1919. Sve su svjetske novine o tom tada pisale. I kod nas se Hrvata u to doba Hlinkino ime sve više stalo da spominje.

Baš u to sam se vrijeme bio posvetio novinarskom zvanju, u kojem sam češće imao prilike da se bavim Hlinkinom pojavom. I kakogod sam gojio iskrene osjećaje prema Česima kao narodu, koji svojom kulturom među svim katoličkim slavenskim narodima stoji na prvome mjestu i čijem je narodnom i kulturnom životu baš katolicizam dao najjače temelje, tako nisam mogao pojmiti češki postupak prema Hlinki. Tek kad sam se sjetio, što mi je ono usred svjetskog rata govorio onaj starkelja husita na praškom Karlovom trgu, stao sam shvaćati, da je to zapravo borba husitske Češke protiv katoličke Slovačke. I u svom sam srcu gojio nadu, da će katolički dio Češke stati na branik Slovačke. Tu mi je nadu pojačalo ono, što sam doživio početkom ožujka g. 1920., kad sam prvi put iza svjetskog rata pohodio Čehoslovačku i kad sam se u Pragu prvi put susreo s Andrejem Hlinkom.

IV.

Na prijestupni dan 29. veljače 1920. krenula je novinarska ekspedicija od više nego stotinu novinara iz Jugoslavije na izlet u Čehoslovačku. Pridružili smo joj se od hrvatskih katoličkih novinara i dr Marijo Matulić i ja.

»Ja ću se držati tebe,« govorio mi je Matulić. »Ti si proživio dvije godine u Pragu, znaš tamo ljude i prilike, pa ćemo zajedno nastojati da što više vidimo, čujemo i naučimo. Ne ćemo se držati samo oficijelnoga programa...«

Čim smo stigli u Prag, potražio sam svoje znance iz čeških katoličkih krugova, s kojima se ne vidjeh već četiri godine. Tako sam s Matulićem došao i u prostorije Češke Akademske Lige, t. j. društva katoličkih sveučilištaraca, kako je kod nas u Zagrebu »Domagoj«. Tu smo našli neke moje stare češke znance, a i neke druge, kojih dotada nisam poznavao. Lijepo nas primiše, te se među nama razvio srdačan razgovor. U tom smo razgovoru pretresli i najrazličitija pitanja, pa tako dođe govor i na slovačkoga vođu Andriju Hlinku, koji je u to doba već bio pušten iz tamnice, ali ga svejedno još uvijek nisu puštali u Slovačku, nego je morao živjeti interniran u Pragu u sanatoriju u predgrađu Podolju.

»To je pravi mučenik,« govorio nam je jedan između čeških mladih inteligenata, kojega dotada nisam poznavao, ali koji se pokazao posebno sklon i uslužan prema Matuliću i meni. »I po životu svom je pravi svetac. Čim dođu prvi izbori, Slovaci će ga u triumfu ponijeti kroz svu Slovačku...«

»Hlinka dolazi više puta i amo među nas te nam drži predavanja,« nadoveže moj znanac prof. Antun Novák. »Uvijek ga rado slušamo i oduševljavamo se njegovim katoličkim fanatizmom, koji je nama ovdje, gdje je udruženi husitizam i marksizam iza prevrata stao da diže glavu, vrlo potreban.«

»Ha, imam jednu divnu ideju,« upadne opet onaj, koji se onako vatreno oduševljavao za Hlinku, te se obrati meni i Matuliću: »Da li biste htjeli, da se sastanete s Hlinkom, pa da se i sami osvjedočite o njegovoj veličini?«

»O još kako bi nam to bilo drago!« rekoh, a Matuliću se samo raširilo lice od radosti, što mu se otvara prilika za jedan neobični novinarski doživljaj.

HLINKA GOVORI SVOM NARODU

»Pa dobro!« reče onaj Čeh. »Pozvat ćemo za sutra u 2 sata po podne Hlinku, da dođe ovamo u naše prostorije. Dođite i vi, a doći će i više naših, pa će to biti zanimljiv prijateljski češko-slovačko-hrvatski katolički sastanak. Možete ga intervjuisati za svoje novine...«

Drugog dana u rečeno vrijeme nađosmo se opet u Češkoj Akademskoj Ligi. Bilo je tu već kojih desetak čeških inteligenata i sveučilištaraca. Nismo dugo čekali, i eto i Andrije Hlinke, čija je visoka pojava u širokom slovačkom šeširu već kod prvog susreta na nas svojom impozantnošću snažno djelovala.

»Ovo su dakle naša braća Hrvati?« reče Hlinka pružajući nam ruku. »Pozdravljam vas od sveg srca. Hrvate sam uvijek veoma volio i cijenio, jer smo mi Slovaci i Hrvati uvijek bili u sličnoj narodnoj borbi...«

Hlinka sjede, a i mi zauzesmo mjesta. Njegovo lice s izrazitim slovačkim crtama odavalo je samosvijestan izražaj. Njegove svijetle oči, kojima nas je redom čvrsto promatrao, kao da nam želi prodrijeti svakom u dušu, odavale su skrivene tragove velikih patnja, što ih je taj vođa slovačkoga naroda u svom životu morao da prođe.

»Eto vidite, gospodo,« počne Hlinka, »došli ste da vidite Prag, glavni grad slobodne češkoslovačke države, ali kakvom slobodom češki liberalci, husiti i socijalisti kane usrećiti narod, vidite evo na mom slučaju. Mene, koji sam radi borbe za slobodu slovačkog naroda morao da sjedim u madžarskim tamnicama, optužuju sada i češki liberalci i husiti, da želim natrag k Madžarima. Može li to razuman čovjek shvatiti? Može li pametan čovjek u takve objede, kojima se nabacuju na mene, vjerovati? No svejedno su me eto internirali. Ne dadu mi, da idem k svom slovačkom narodu, jer znadu, da je slovački narod uz mene. To vam, gospodo, samo jasno pokazuje, da se ondje, gdje se mrzi katolicizam, ne poštuje ni prava sloboda. A mene, vjerujte, mrze u prvom redu radi moga katolicizma, koji je uvijek bio i ostat će temelj slovačkog narodnog života. Tko misli, da će taj katolicizam u životu slovačkoga naroda potkopati, ljuto se vara. Takvima ćemo mi Slovaci ostati zakleti neprijatelji, pa ma koliko nas zatvarali...«

I tako je Hlinka sve vatrenije, sve zanesenije govorio. A mi smo ga samo slušali, a kad bi prestao, stavljali smo mu pitanja. Matulić je sjedio kraj mene i na papiru bi mi napisao svako novo pitanje, koje da u češkom jeziku postavim Hlinki. Iza svakog je pitanja Hlinka opet desetak minuta govorio razlažući svoje stanovište prema svakom problemu i svoje poglede na razvoj javnoga života. Svaka mu je riječ bila, kao da sa slovačkih Tatra kida kamen po kamen te njime ruši ono, što njegovi protivnici s mukom umjetno podižu protiv njegove politike, koja je jasna i jednostavna, kao što je jednostavan i on, najpozvaniji tumač slovačke narodne duše. I dok smo ga tako promatrali i slušali, obuzimalo nas je uvjerenje, da baš ta jednostavnost njegove duše, njegove pojave, njegove politike i narodnih težnja, kojih je on personificirani predstavnik, nosi sigurnu pobjedu.

»Gledajte Prag, taj divni glavni grad češkoga naroda,« govorio je u iskrenom zanosu, »kudgod po njemu koraknete, naići ćete na tragove i spomenike velike katoličke kulture. Pa zar nije strahota, što lice, tradiciju i dušu toga grada husiti, bezvjerski liberalci i socijalisti izopačuju i nagrđuju nastojeći mu dati protukršćanski karakter? Ali ne će u tom uspjeti, jer se i češki svijesni katolici evo dižu na obranu onoga, što mora svakom katoličkom narodu biti sveto. A pogotovu mi Slovaci nikada ne ćemo dati, da se protukatolički kukolj iz ovog središta države prenosi i k nama u Slovačku...«

Dva puna sata trajao je tako naš razgovor s Hlinkom. Pa kad smo prestali da stavljamo nova pitanja, Hlinka se stao zanimati i za razna pitanja hrvatske politike, te nam je pričao, kako je prošlu godinu putujući iz Pariza bio na prolazu i u Zagrebu, ali samo nešto preko jednog sata.

»Bio sam došao do katedrale, nju razgledao i prošao po glavnoj ulici, a onda sam se vratio na kolodvor, da nastavim put. Moram reći, da je vaš Zagreb zaista lijep, pa ako je u njem i katolička svijest onako jaka, kako je jaka katolička svijest cijeloga hrvatskog naroda, koju mi svi poznajemo i kojoj se divimo, tada se takvim glavnim gradom hrvatski narod uistinu može ponositi. Jer naglašujem vam na koncu i opet: samo ono, što počiva na katolicizmu i što diše katoličkim duhom, ima pravu i trajnu vrijednost, a sve je drugo od danas do sutra. To vrijedi za cijeli naš život, pa i za politiku. Ne zaboravite nikad, da vam je to rekao Andrej Hlinka, vođa slovačkoga naroda, pa prema tome sudite i nastojte protumačiti sve moje političke čine. I pozdravite mi dragi bratski hrvatski narod!«

Digao se te nije dopustio, da mu zahvalimo, što je za volju nas dvojice hrvatskih katoličkih novinara došao na ovaj prijateljski domjenak, nego se naglo od nas oprostio i odlučnim korakom napustio dvoranu ispraćen od sviju nas.

»Zar ne, divna duša, ideal od čovjeka i narodnog vođe?« sav nas je oduševljen pitao onaj Čeh, koji je upriličio taj naš sastanak s Hlinkom. »I mi se katolički Česi ponosimo, da je Slovačka državi dala takvoga kao kremen neslomivoga katoličkoga političara...«

Kad smo se Matulić i ja vraćali s tog sastanka iz Češke Akademske Lige, govorio mi je on:

»Sve, što nam je Hlinka rekao, ja sam kratko bilježio, ukoliko sam mogao da ga slijedim. Morat ćeš mi to pregledati, pa da nadopunimo, što mi je umaklo. Načinit ćemo iz toga, kad se vratimo u Zagreb, divan intervju za naš dnevnik. A zasad ne ćemo nikom niti spominjati, da smo bili kod Hlinke...«

(Nastavit će se.)

GDJE SU PIJAVICE?

Napisao E. Froid

Fabjan Ficko iz Mačokina posjeduje lijepo imanje gore na brežuljku, u štali dobro ugojeno blago, osim toga komad šume, nekoliko oranica i njiva, od kojih neke sasvim strmo uz brijeg, da se ne može kolima do njih, već se sijeno mora dopremati (u sjenik) u velikim košarama. Zato ima Fabjan nekoliko zdravih i jakih momaka i djevojaka, koji mu pomažu, i nijednu ženu, koja od jutra do mraka radi i brine se, da u kući i oko nje bude u redu.

I sve bi bilo lijepo i dobro, kad Fabjana ne bi mučili neki čudni bolovi. To je neka neprijatnost, koja se sastoji od glavobolje, trganja u udovima, pritiska u želucu i sličnih neugodnih pojava, a sve to uzrokuje starome Ficku mnoge poteškoće. Jednog lijepog proljetnog jutra, kad je Fabjan Ficko pred štalom cijepao drva, počelo ga nešto trgati u svim udima. Tad odloži Fabjan energično sjekiru, otklipše u kuhinju k svojoj ženi i izjavi odlučno:

»Stara, ja ne mogu više da podnosim ove bolove. Izvadi mi nedjeljno odijelo. Idem starom Kupusoviću u šumu, da mi prepiše kakvu vodicu.«

Rečeno učinjeno. Stari Ficko odmah izvede svoju osnovu. Mnogi su ljudi sate i sate hodali do šume do poznatog sakupljača trava i vidara. K liječniku se naravski ne ide. Njega se pozove samo onda kad bolesnik treba svećenika. A kad bolesnik umre, eto nove zgode da se psuje i grdi »učene ljude«, koji zapravo ništa ne znaju.

Tako se Fabjan Ficko žuri preko kamenitih šumskih staza do staroga hromog biljara, koji stanuje u napola porušenoj kolibi i ljudima iz okolice za dobar novac miješa svakojake trave i masti proti raznih bolesti.

Kad je stari Ficko izvijestio potanko biljara o svojim poteškoćama, znao je ovaj naravski odmah i za taj slučaj savjeta: »Ta ‚bol' dolazi od ‚plavog bubrega' i zgrušane krvi,« izjavljuje starac kategorički, i dade se odmah na pripravljanje neke mirisave smeđe tekućine, kojom napuni veliku bocu. »Vodicu treba piti, a ujedno se i trljati njome.« Starac preda pocijentu veliku bocu, a ujedno mu najtoplije preporuči da čim prije ode do ljekarne u selo i da si odmah nabavi i pristavi par pijavica: »Jer pijavice će ti isisati zgrušanu krv, Ficko, razumiješ li?!«

Fabjan Ficko se povrati kući jako zadovoljan. Odmah idućeg jutra uputi se u susjedni gradić udaljen nekoliko sati i potraži ljekarnu. Gospodin ljekarnik Čurčin radi u dućanu i nije baš dobre volje. Upravo ga je opet posjetio poreznik i donio mu papire za poreze, porez za kuću, porez za zanat, porez na dohodak, porez na trgovinu i još mnogo toga. I onda neka pošteni kršćanin, koji se dan na dan muči i gnjavi, bude još dobre volje! I ljekarnik upita dosta osorno Ficka, što želi. A kad je seljak izjavio, da želi pijavice, odgovori mu ljekarnik kratko, da on nema pijavica, jer danas više nije običaj držati pijavice u ljekarni. Ali Ficko nije zadovoljan tim odgovorom, on hoće da se drži tačno propisa, kako mu je stari travar naredio, i zapita, gdje bi inače mogao da nabavi pijavice. Tad sune iznenada ljekarniku misao, on se vragoljasto nasmiješi i odgovori vrlo ljubezno:

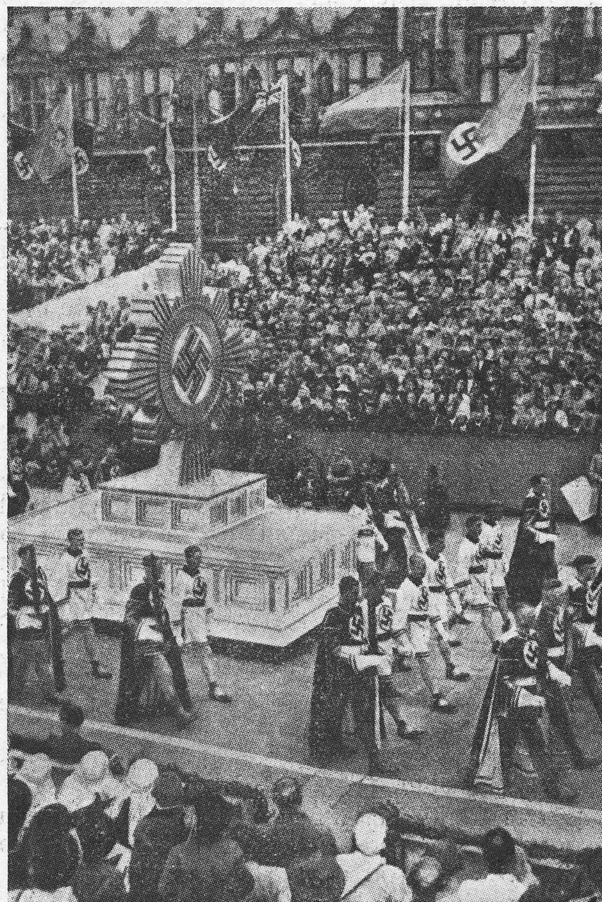
»Znaš šta, starče, spusti se tri ure niz glavnu ulicu, pa lijevo za ćošak. Tamo stoji velika žuto obojena kuća, uđi unutra i otvori prva vrata na desno i tamo pitaj za pijavice. Tamo ih ima!«

Fabjan Ficko lijepo zahvali na ljubeznoj uputi, iziđe iz ljekarne, siđe niz glavnu ulicu, nađe veliku žutu kuću i pođe ravno na prva vrata desno u hodniku. I nađe se u velikoj kancelariji. Nasred sobe sjedi stariji gospodin za pisaćim stolom, dok su u pozadini jedan mladić i dvije zgodne gospođice zaposlene pregledavanjem mnogobrojnih akata.

»Šta vi ovdje tražite?« pita stari gospodin iznenađen, a Fabjan Ficko odgovori, da lijepo moli za par pijavica, jer mu nužno trebaju, a rekli su mu, da ih ovdje može dobiti.

Nato se obe gospođice i onaj mladić nadru smijati, ali stari gospodin skoči bijesan i crven kao rak i napadne seljaka:

»Što vam pada na pamet, vi bezobrazniče? Vi nam se hoćete rugati? Ovdje je državna finan-

RIJEDAK PRIMJER NOVOPOGANSKE NASTRANOSTI

je ovakvo izrugivanje procesiji s presvetim Sakramentom u Njemačkoj. Namjesto presvetog Sakramenta nošen je kukasti križ, koji nose i „vitezovi" na prsima

cija, jedna javna vlast. Ta uvreda će vas skupo stajati!«

»Šta, ovo je financija? A gospodin apotekar je izričito rekao, da ovdje ima pijavica,« tepao je seljak zbunjeno. Nervozni stari gospodin grmio je dalje:

»Tako, tako apotekar vam je rekao za pijavice. Poznam ja njega, već mi je više puta opremio ovakove psine. Ne će da plaća porez i onda se još ruga s vlastima. Ali pokazat ću ja njemu! Takvu uvredu si ne damo dopasti!«

Fabjan Ficko morao je potanko pripovijedati, kako se sve to desilo, a stari gospodin — časni načelnik financije, koji već dugo nije sklon veselom uvijek na šalu spremnom ljekarniku — vodio je tačan zapisnik. Zatim je Ficko otpušten i on otklipsa natrag na imanje klimajući glavom i psujući bedaste građane i njihove ludorije.

Ljekarnik je morao da plati petsto dinara globe, radi uvrede vlasti. On odmah isplati globu, i sjedne pa napiše šaljivu pjesmu o pijavicama i Financiji. Pjesma osvane doskora u novinama, svi se ljudi smiju u čitavoj okolici, a ljekarnik još dobije hiljadu i dvjesto dinara. Kod iduće veselice potroši on taj novac na vino i cijelo je društvo slavilo Ficka i njegovu bolest — čak i financiju...

NIJE SVE ZA SVAKOGA

Sabrao Antun Šimčik

U Italiji liječe ljude od kašlja ledom, što bi užasno škodilo stanovnicima Kopenhagena, U Andaluziji spremaju hranu, koja bi bila otrov Laponcima. Evropljanina bi ubilo onoliko afijuna (opija), koliko Turčina ugodno razdražuje. Za rata 1813. mogli su samo Kirgizi jesti otrovne gljive, da im nijesu škodile. Engleski istraživač pripovijeda, da je poznavao Crnca, koji je s osobitom slašću pio čorbu od čegrtuše. Glava s otrovnim žlijezdama bila je također u juhi. Pravo kaže ruska poslovica: »Čto Ruskomu zdorovo, Njemcu smert« (što je Rusu zdravo, to je za Nijemca smrt).

Neki ljudi imaju odvratnost prema stvarima, koje drugi vole ili su im ravnodušne. Tako engleski prirodoslovac Robert Boyle govori o nekoj gospođi, koja nije mogla jesti meda. Njen liječnik mislio je, da u toj odvratnosti ima mnogo umišljanja, pa je pomiješao malo meda u melem, koji joj je privijao na nogu, ali se naskoro pokajao za to, kad je vidio, kako je njeno stanje okrenulo na gore i potrajalo dotle, dok joj nije skinuo taj medeni melem.

Henrik III. (1574.—89.), francuski kralj, nije mogao ostati sam u sobi, gdje je bila mačka. Maršal vojvoda od Schomberga, guverner Languedoca, imao je istu odvratnost. Car Ferdinand pokazao je u Innsbrucku kardinalu od Lorraine jednoga plemića, koji se tako bojao mačaka, da je počeo krvariti na nos, čim bi ih čuo izdaleka, gdje mijauču. Naprotiv kardinal Richelieu i mnogi drugi vrlo su voljeli mačke.

Vojvoda od Epernona padao je u nesvijest, kad bi vidio kunića.

Maršalu d'Albert pozlilo je kod objeda, gdje bi donijeli na stô odojka.

Vladislav, kralj poljski, smutio bi se i pobjegao, kad bi vidio jabuke.

Erazmo Rotterdam, čuveni humanista, kojega je papa htio imenovati kardinalom, nije mogao podnijeti mirisa od ribe i dobio bi vrućicu.

Skaliger, talijanski humorista (1484.—1558.), drhtao je cijelim tijelom, čim bi vidio salatu.

Tycho Brahe, astronom na dvoru cara Rudolfa II., osjećao je, kako su mu se noge presjekle, čim bi susreo zeca ili lisicu.

Boyle, spomenuti već prirodoslovac, dobivao je grčeve, kad bi čuo, kako voda curi iz pipe.

La Motke le Vayer nije podnosio zvuka od nikakvog instrumenta i uživao je najljepše u grmljavini.

Marija Medici, kraljica francuska, nije mogla pogledati ružu ni naslikanu, a voljela je svaku drugu vrstu cvijeća. Istu aversiju prema ružama imao je vitez de Guize.

Ivan Pechmaun, učeni teolog, imao je od najnježnijeg djetinjstva neobičnu odvratnost prema metenju. Čim bi čuo, kako metu pod, postao je nemiran, teško je disao i uzdisao je kao čovjek, koji se boji, da će se ugušiti.

Justus Lipsius, istraživač starine (1547.—1606.), imao je toliku odvratnost prema glazbi, da je dobivao grčeve, kad bi čuo svirati.

Bilo je osoba, koje su gubile svijest od mirisa ruže, a voljele su miris tuberoza. Neki guverner u pograničnom gradu u francuskom dobivao je grčeve te napadaje na pogled jajašaca od krapa. Neka gospođa reagirala je isto tako, čim bi vidjela kuhana raka. Josip Scaliger nije mogao jesti mlijeka. Cardan nije mogao jaja. Julije Cezar Scaliger u svojim Vježbama protiv Cardana kaže, da se jedan plemić iz Gascogne tako bojao gusala, da ih nikad nije mogao čuti, da mu ne dođe neobično jaka želja da mokri. Neki ljudi ne mogu vidjeti pauka, premda ga Kitajci i drugi narodi jedu. Grčki filozof Hrisip nije podnosio naklona i pao je u nesvijest, kad bi ga tko pozdravio. A još je čudnije, što jedan pisac pripovijeda, kako je don Juan Rol, vitez od Alcantare, padao u grčeve, kad bi čuo riječ vuna, premda je nosio vuneno odijelo.

Ivan II., veliki knez moskovski, onesvijestio bi se, čim bi vidio kakvu ženu. Kancelar Bacon ostao je bez svijesti svaki put, kad je bila pomrčina mjeseca.

Jakov I., engleski kralj, drhtao je sav, kad bi ugledao mač. Tu antipatiju pripisivali su jamačno s razlogom užasu, koji je pretrpjela Marija Stuart, njegova mati, u trudnom stanju, kad je vidjela, kako je od više udaraca mačem poginuo David Rizzi, s kojim je bila za stolom i koji je bježao u njen naručaj.

Duchesneu, tajniku Franciska I., udarila je krv na nos, kad bi osjetio miris jabuka.

Ima mnogo osoba, koje osjećaju takvu odvratnost za sir, da od njegova mirisa gube svijest. Petar d'Apono, čuveni liječnik, bio je od toga broja. Martin Serokius, koji je imao istu antipatiju, složio je o tome kurioznu raspravu s naslovom »De aversione casei«.

U Calaisu bio je čovjek, koji je bjesnio, kad bi čuo, kako vabe patke. Naganjao ih je s mačem u ruci, ali ih je vrlo rado jeo, i to mu je bila poslastica.

SEDAM HRVATSKIH GOSPINIH PROŠTENIŠTA

Napisao Juraj Lahner

U gradu je Zagrebu živio nekada ugledni građanin i kroz mnogo godina gradski asesor Đuro pl. Darić. Umro je godine 1714. Imao je sa svojom ženom Katarinom rođ. Cvetušić dva sina i dvije kćeri. Jedna mu se kći Jelunka udala za zagrebačkoga građanina Peršina i mlada umrla bez djece. Druga mu se kći Judita udala za plemića Nikolu Krčelića i imala s njime više djece, među ostalima i sina Baltazara, poznatoga hrvatskoga historičara.[1]) Sinovi su Đure Darića bili Janko i Baltazar, obadvojica Isusovci.[2])

I kad je umrla Katarina, udova iza rečenoga Đure Darića, netko si je s njezinim sinom isusovcem Jankom Darićem dopustio prilično krupnu šalu. Netko mu je ispjevao i poslao jednu kajkavsku pjesmu, tobože pouku, što mu majka poručuje iz očistilišta. Pjesma je sačuvata na konceptu nekoga pisma, što ga je godine 1720. plemić Stjepan Magdalenić upravio grofu Aleksandru Erdediju.[3]) Pisana je rukom istoga Magdalenića i glasi:

Janko sinek, pomozi me,
I muk velikeh oprosti me!
Sedem cirkvih Majke Božje
Ti pohodi kaj najberže:
Vukovinu i Svetice,
Na Volavju, pod Okićem,
U Berdovcu, u Stenjevcu,
U Remetah Majku Božju!
Sobum zemi Kerčelića,[4])
Sina moga Boltižara,
Judku sestru tvu jedinu!
Naj te s njimi sram tam ne bu!
V vsake cirkve mešu služi,[5])
S njimi skupa za me Boga moli!
Zagovori takaj moji,
Koji su vam dobro znani,
Nje takajše obvezšete!
Kada vre to učinite,
Za mene tužnu ispunite,
Onda hoću v nebo dojti,
Za vas Boga tam moliti.
Ako ne ćeš učiniti,
Naskorom k mene mořaš dojti.

Pjesma nosi potpis: »Tvoja mati iz prgatorijuma« imade poslije toga bilješku: »Patru Janku Dariću v ruke. Mense Julii 30.« (= mjeseca srpnja 30.).[6])

Rekosmo, da je to stara pjesma nekada načinjena za šalu. No oni, koji su se onda njome služili za šalu, i Stjepan Magdalenić, koji ju je zapisao, nijesu ni slutiti mogli, koliko će ona jedamputa nama biti vrijedna. Iz nje mi naime doznajemo imena od Sedam crkvi Gospinih, koje su u hrvatskome narodu bile na glasu kano svetišta i prošteništa Gospina tamo tijekom 17. i početkom 18. vijeka.

Sva ta svetišta Gospina postoje, hvala Bogu, još i danas. Vukovina znatno je Gospino svetište i prošteništе u Turopolju. Volavlje Gospino je proštenište u jaskanskome, a Svetice tamo u karlovačkom kraju. One četiri druge nabrojene Gospine Crkve: pod Okićem, Brdovac, Stenjevac i Remete nalaze se u okolici zagrebačkoj i samoborskoj, samo što se pod Brdovcem misli nekadašnji franjevački samostan Brdovac, sada Marija Gorica.

[1]) Vidi Dr. R. Horvat: »Kajkavska oporuka Katarine Cvetušić, bake Baltazara Krčelića« u »Vjesniku kr. drž. arkiva u Zagrebu«, god. 1926., str. 213. s.

[2]) Vidi Dr. Franjo Fancev: »Građa za povijest isusovačkoga kolegija u Zagrebu« u akademijinim »Starinama«, knjiga 38., str. 182., 213. i 289.

[3]) Taj se koncept sada nalazi među spisima familije Josipović u zagr. drž. arkivu. Pjesmu je u rečenim spisima našao i odstupio arkivski činovnik gosp. Zmajić.

[4]) Nikolu Krčelića, muža sestre Judite.

[5]) Isusovac Janko Darić bio je u vrijeme smrti majčine svećenik, a brat mu Baltazar još nije bio. Vidi »Starine« l. c.

[6]) Pjesmu smo donijeli sadašnjim slovima.

VRLO STARA ZAGREBAČKA SLIKA MAJKE MILOSTI G. 1618. (31. svibnja u noći) slavili su sliku anđeli pjevajući „Kraljice neba, raduj se!"

TAJANSTVENA SLIKA

JAPANSKA PRIČA

U malom japanskom selu Yowkuski bijaše zrcalo nepoznata stvar. Djevojke ne bi ni znale, da su lijepe, da im njihovi momci pjesničkim riječima, čarobnim pričama i toplim pjesmama nisu opisivali njihovu ljepotu.

No jednoga se dana dogodi, pa neki mladi Japanac na ulici nađe malo, lijepo zrcalo. Bilo je to prvi puta, što je Kiki-Tsum držao u svojim rukama takvu neobičnu, a dražesnu stvarčicu. On se zagleda u nju — i na svoje golemo čudo, ugleda na toj stvarčici crnomanjastožućkasto lice, tamnih, inteligentnih očiju i pogled, koji je svakome morao uliti poštovanje.

»To je moj pokojni otac! Kako je mogla ta slika ovamo doći? Možda je to neka opomena za mene?«

Pomno zavije dragocjeno blago u svoj džepni rupčić i obadvoje metne u veliki džep svoga širokog ogrtača. Kad je u večer došao kući, spremi zrcalo oprezno u jednu posudu, jer nije znao bolje mjesto, gdje bi ga mogao sakriti. Svojoj mladoj ženi nije ni riječi prozborio o onome, što je našao, jer je sam sebi govorio: »Žene su znatiželjne i brbljave!«

Nekoliko je dana Kiki-Tsun bio neobično uzrujan. Neprestano je mislio na sliku, i kadgod je mogao, ostavljao je svoj posao, iznenada se svraćao u svoju kuću, da makar jedan pogled baci na čudnovatu sliku.

Što ćemo! I u Japanu je upravo tako kao i u svim drugim zemljama na svijetu, da tajanstvene stvari nekako neobično privlače žene. Lili-Tsee, žena Kiki-Tsuma, nikako nije mogla razumjeti, zašto njezin suprug dolazi gotovo svakog sata kući, i odluči, da ga nešto malo uhodi. Zapazila je, da nikada ne bi otišao od kuće, a da se neko vrijeme ne bi sam zadržao u maloj, stražnjoj sobici kuće. Dane je i dane tražila, ne bi li u maloj sobici našla nešto neobično, ali nije našla ništa.

Jednoga je dana zatekla svoga muža baš u času, kada je jednu vazu s ružama upravo namještao na mjesto, na kojemu je redovito stajala. Čim se Kiki-Tsum udaljio na svoj posao, navali Lili-Tsee kao grom na vazu. I gle! Strašna istina joj je sada bila pred očima posvema jasna. Što je to ona pred sobom gledala?

»To je slika jedne žene!« A ona je uvijek vjerovala, da je Kiki-Tsum neobično voli, i da joj je od srca vjeran. Ta on bijaše prema njoj uvijek tako nježan i dobar!

Iznenada je spopade neobična srdžba; pogleda još jedamput na zrcalo. Gledalo ju je isto lice. Čudno joj je bilo samo to, kako je njezin suprug samo mogao ljubiti tako ljutito i namršteno lice!

Nije ju ništa više veselilo. Nije joj se ništa radilo, pa ni mužu nije spremila jelo. Kad je Kiki-Tsum nešto kasnije došao kući, vrlo se začudio, kad nije našao spremljenu večeru.

»Tako, to je ona velika lzjubav, koju si mi, kad još nismo bili vjenčani, pred jednu godinu, obećavala? Šta to znači, Lili-Tsee?«

»Šta to znači? Šta to znači na primjer, da ti u mojoj vazi za ruže sakrivaš slike? Evo ti je, spravi si je pomno, meni ne treba ta ružna slika.«

»Ja te ne razumijem,« odvrati joj on.

»O, ti ne ćeš da me razumiješ! Shvaćam ja to posvema dobro. Ti ljubiš tu odvratnu ženu više nego svoju, vjernu ženu!«

»Lili-Tsee, šta ti to misliš? Ta je slika ko rođena slika mog dragog pokojnog oca. Našao sam je nedavno na ulici i smjestio sam je u vazu, da bude na sigurnom mjestu.«

»Ljudi Božji! On misli, da sam ja tako luda, pa da ne mogu razlikovati muško i žensko lice!« navali Lili-Tsee ljuta kao ris.

Položaj je postao vrlo ozbiljan. Izgledalo je, da će se njihov bračni život, koji je dosada bio pun sreće i zadovoljstva, pokolebati radi te tajanstvene slike, a možda i posvema uništiti. Kiki-Tsum je upravo zdvajao. Optužba njegove žene bijaše više nego smiješna; pa to je bilo očito i svakome jasno, to nije bila slika nikakve žene nego njegovog pokojnog oca!

Svađali su se i prepirali tako jako i glasno, da je njihova svađa obratila na sebe pažnju jednog svećenika, koji je prolazio mimo njihove kuće. On zastade na časak i prisluhnu.

»Takva se svađa ne smije dalje razvijati,« mislio je on. »Sigurno je samo mali nesporazum, koji će moći on lako izgladiti.«

»Moja djeco,« nagovori ih on proturivši glavu kroz vrata, »zašto se tako strašno, a ludo, srdite? Zašto se svađate?«

»Oče, moja je žena svadljiva.«

»Sve su žene takve, moj sinko, jedne malo manje, a druge malo više. Ali radi toga se ne moraš ljutiti.«

»Moj je muž sakrio sliku nekakve žene u mojoj vazi za ruže.«

»Kunem se, da nemam nikakve slike do one mog siromašnog, pokojnog oca.«

»Moja djeco, pokažite mi sliku!«

Svećenik uze zrcalo i pogleda ga pun ozbiljnosti; onda se sagne pred njim, pa će mužu i ženi ozbiljnim glasom:

»Moja djeco! Smirite se i živite zajedno mirno. To je slika jednog svetog i časnog svećenika. Ne razumijem, kako tako sveto lice možete zamijeniti s jednim drugim.«

Nato blagoslovi obadvoje i ode. Ali zrcalo uze sa sobom i položi ga uz ostale dragocjene relikvije u hram.

RUŽE ZELENOG OTOKA

ROMAN IZ IRSKE PROŠLOSTI — NAPISAO SAMUEL LOVER

(Nastavak)

Svi su samo čekali.

Regan je bio na glasu, kad udari, da udari tako, da je njegov protivnik sav plav i crn. A jer ga je Rory na vašaru namlatio, bili su različitog mišljenja, tko će podleći.

Na selu to nije malenkost. Padne li onaj, koji je u tučnjavama nepobjediv, to je toliko, kao kad padne ministar.

Reganovi su prijatelji tvrdili, da Rory nije dorastao u tučnjavi njihovom prvaku, ako taj nije pjan. Međutim su Roryevi prijatelji, i to je bila većina općine, gledali na sukob s nekakvim strahom, jer bi se tvrdnja protivnika mogla obistiniti i Rory bi izgubio lovoriku, koju je tek ubrao.

I pograbili su se u koštac.

Regan je bio divlj, a Rory, koji je poznavao snagu protivnika, oprezan. Ovo i njegova neumornost stvarali su čudesa. Kad je Regan dao nekoliko udaraca, pred kojima Rory odskočio ili im se obranio ili ih presjekao, stao je soptati, što je Roryu bilo u korist. I tako je Rory ponovo pobijedio. Oni, koji su bili na Reganovoj strani i kojih je bilo manje, razočarani su ušutjeli, dok su Roryevi drugovi u sav glas vikali, da je Regan podlegao i da je pobijedio Rory O'More.

XXIII

DE LACYEVO PISMO OPISUJE RAZLIKU IZMEĐU IRSKIH I ENGLESKIH PRILIKA

Engleskom se pronijela vijest, da je Britanija pobijedila 11. listopada. Ondje je sve vriskalo od veselja i radosti, a u Irskoj je krvarilo svako srce. Mornarica u Texelu je bila pobijeđena i njenog su admirala Englezi zarobili. S te strane nijesu dakle Irci mogli očekivati nikakve pomoći i njihove su nade za neko vrijeme bile pokopane.

Nakon nekoliko dana pronijele se međutim druge vijesti, koje su Ircima tako uzdignule glave, da su se sada još više pouzdali u francusku pomoć.

Evropa se divila sve drukčijim pobjedama, negoli je bila Duncanova. Upravo je tada Duncana potpunoma zasjenio Bonaparte u Italiji. I Austrija je morala gledati, kako je mladi Korzikanac potukao njene generale jednoga za drugim, kako su njene armije razbijali strastveni i surovi francuski pljačkaši. Dne 18. listopada otkrili su u Parizu urotu Burbonaca. Pichegru i Carnot su bježali. Republika je ponovo ugušila pokušaje rojalista i imenovala novi direktorij. Austrija je bila prisiljena da potpiše ono, što joj je diktirao neprijatelj. Francuska je bila slobodnija nego ikada, pa je lako mogla goniti svoju protivnicu Englesku. Svoje je pobjedonosne čete dovela na svoju sjevernu obalu i prijetila Engleskoj s napadajem. Velika Britanija morala je danju i noću stajati na straži, da joj se tla ne potresu.

Sve je to bilo veoma povoljno za irsku revolucionarnu stranku. De Lacy je upotrebio ovu priliku, poslao je pismo u Francusku i molio, neka odmah pomognu Irskoj, koja je zrela za revoluciju.

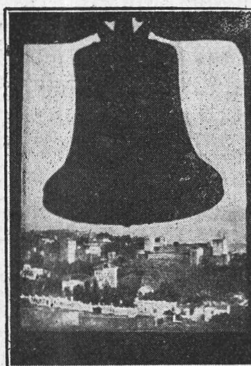
Njegov je izvještaj glasio ovako:

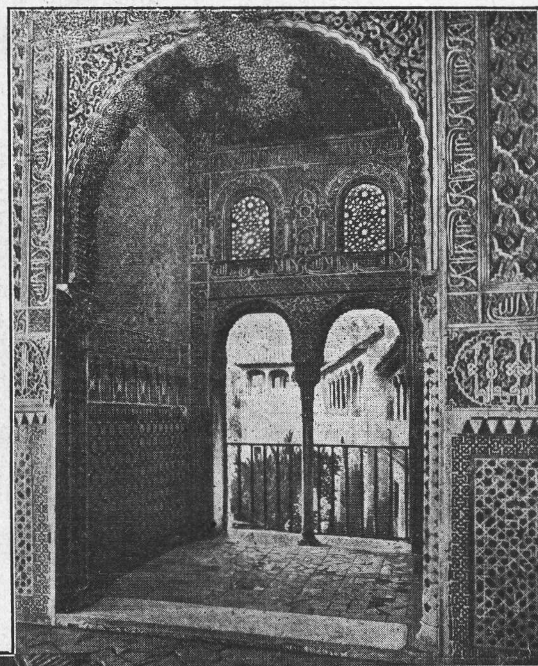
»Moje je posljednje pismo pokazalo, kako je sigurna Engleska. Ovog mi puta dolaze riječi iz srca i zato kažem: udarite, pobjeda će biti laka! Ovdje je sve zrelo za revoluciju. Krutost stranke, koja ima vlast u ruci, bijeda i beskonačne patnje zanemarenog, ugnjetavanog naroda ne daju se više podnositi. Jer prvi ne mogu biti veći ugnjetavači, a posljednji veći sužnjevi, nego jesu. Lanci, u kojima uzdišu, ne mogu biti

Slika desno:

NEKOLIKO UMJETNINA IZ KRALJEVSKOG DVORA ALHAMBRE U GRENADI,

koja je još od početka španjolskoga građanskog rata u rukama nacionalista, te su ti ostatci nekadašnje maurske umjetnosti i veličine očuvani od propasti

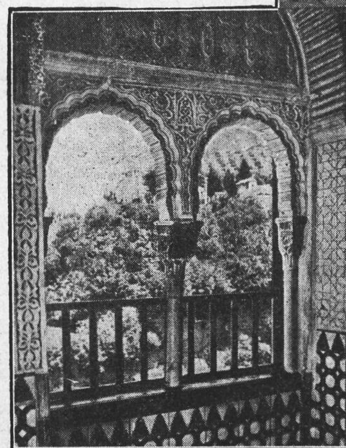

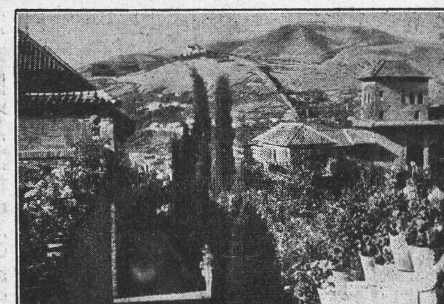

Gore: Pogled sa zvonika crkve San Cristobal prema Alhambri

Desno: Prozor u poslaničkoj dvorani u Alhambri

Dolje: Prozor u maurskoj kapeli u Alhambri

Gore: POGLED IZ VRTOVA ALHAMRE PREMA JUGU

teži i njihova divlja čežnja za tim, da ih skinu, ne može biti veća. Zato dođite i udarite!

To je zemlja, gdje su kod kuće bijeda i ugnjetavanje. Sestra Velike Britanije u tako očajnom stanju, a Engleska se veseli svojemu blagostanju — to je jedna između onih zagonetki, koje ne možeš riješiti. Pogledajte surovu skicu, koja pokazuje prilike te ljupke, ali nesrećne zemlje.

Razlika između obaju otoka vidi se najbolje u tome, što se slojevi u Engleskoj polagano redaju jedan za drugim, dok su u Irskoj samo dva sloja, viši i niži. U Engleskoj imade mnogo stupnjeva između princa i seljaka — a ovdje ne. Jednom riječi: Irsku možemo da si predstavimo kao dvije velike glave, jedna udara, a druga je udarana.

Plemstvo u Irskoj živi potpunoma samo za se, a siromahe smatra nevrijednicima. Pogledajte engleske najamnike, koji žive među svojim gospodarima. Ovi se brinu za njihovu udobnost. A jadni Irci moraju si pomoći sami, kako umiju i znaju. Bukne li u Irskoj kakva bolest, kao pošalina, na milje daleko nema bolje kuće, kamo bi mogli spremiti bolesnika; a ako gdje postoji, prazna je. Prag joj je obrastao travom i zatvoreni kapci daju potrebnomu pomoći odgovor. Ovdje nema pomoći ni u kakvoj potrebi. Sam Bog znade, gdje gospodar troši novac, koji je zakupnik platio njegovom zastupniku, mjesto da se brine za udobnost svojega zakupnika. Njegov vinski podrum zatvoren je siromahu. Njegovo francusko vino teče u smijehu i veselju samo za bogataše, a nema kapi, da zaustavi izdisaj oca, koji ostavlja djecu bez svake pomoći. »Ostavi, da vino odteče buntovnicima,« viče Bah, »i njihovom kliktanju za milosrđem neka odgovara jeka prazne bačve!«

Čovjek i životinja u guštari ne dijele se više, nego se dijele ova dva sloga. Ali doći će čas, kad će irski gospodin gorko žaliti, što su lanci bili jedina veza, koja je vezala seljaka s gospodarom.

Žurite, da taj čas doskora svane, jer je sve zrelo, da dočeka republiku!

Pisao sam vam o udobnosti engleskog sela. A što je selo u Irskoj? Čitava šara kućica iz blata, kojih se slamnati krovovi ne popravljaju toliko vremena, dok se po njima ne zasije trava i dok ne vidiš kokoši, kako pasu po njima. Na hrpi gnoja pred kućom valja se svinjče — srećni su oni, koji ga imadu — dok ga izgladnjeo pas ili potpunoma gola djeca ne otjeraju, da pobjegne u kuću. Definiciju irskog sela dobro je pogodio duševno ograničen čovjek, koji mi ju je kazao s četiri riječi: »Prasad, psi, hrpe gnoja i lopovi.«

Kućice irskog seljaka nijesu ni izdaleka tako dobre kao konjske staje njihovih gospodara. Gospodar zemlje ne bi dozvolio, da njegov lovački konj spava u takvim luknjama, u kakvim stanjuju njegovi zakupnici. I za takve brloge ubire on još zakupninu, da lakše više razbacuje. Da bi kada nešto popravio, to mu nije ni na kraj pameti. I ako ti jadni ljudi, koje on iskorištava, mrmlju, tješi ih psovkama.

U prvom sam pismu pisao o djeci engleskih seljaka, koji su igrali krikel te imali pravu pravcatu kuglu i prave pravcate štapove. A čime se igraju irska djeca? Pred sobom guraju kamen kakvom ugnutom batinom. Engleska su djeca odložila kapute, kad su se igrala; a irska nemaju što odložiti, jer su sva gola. One krpe, što ih imadu na sebi, lošije su od nagosti. Nemoguće je zamisliti čovjeka, koji bi živio u većoj bijedi, nego li živi ovaj jadan narod. I usprkos sve te bijede ovi su ljudi veseli; bili bi čak zadovoljni, kad ih vječno ne bi dražili, vrijeđali i ugnjetavali.

Narod nema ni zjene prava, a kamo li kakvu zaštitu. Zakon nije prijatelj siromaha, nego njegov protivnik.

Nikada nije kakva zemlja bila spremnija za revoluciju i nikad je nijedna nije bila tako potrebna. Sve si je u protivnosti, sve je u krajnosti, bilo to rasipanje ili pomanjkanje, odijela ili krpe, gozbe ili gladovanja. Sredine nema. Tako je sve spremno, da uzavre. Zato ne odgađajte, opetujem još jedamput! Udarite! I Irska će biti slobodna!«

Ovo je pismo De Lacy poslao u Francusku. Nekih četrnaest dana kasnije otišao je i sam u Dublin, da se posavjetuje s vođama revolucionarne stranke o pripravama za sudjelovanje s francuskom vojskom, čiji će dolazak, u to je bio uvjeren, njegovo pismo pospješiti.

XXIV

De Lacy je od Središnjeg odbora u Dublinu doznao, da je već sve spremljeno za sudjelovanje s francuskom vojničkom snagom. A jer su ljudi u odboru odviše nestrpljivo čekali pomoć francuske republike, bili su često razočarani. Zato su stali nagovarati De Lacyja, neka sam pođe k francuskom direktoriju i neka ga prisili na trenutačnu pomoć. »Narod postaje nestrpljiv, očajan,« govorio mu odbor, »koliko je već prilika otišlo niz vodu! Onda, kad je u engleskoj mornarici buknula velika buna, naši nam prijatelji u Texelu nijesu mogli pomoći i izgubili smo povoljnu bitku. A sada, kad si je Francuska izvojštila pobjedu za pobjedom te uživa mir, sad je vrijeme, da pritisne i porazi Britaniju. Budemo li mimoišli ovaj trenutak, nikad nam se takav ne će pružiti.«

De Lacy se vratio na jug, da se sporazumije s De Welskeinom glede putovanja u Francusku.

Za vrijeme De Lacyevog odsustva postajala su Roryu tla sve vrućija.

Ona zgoda u stražarnici i razgovor u četiri oka s pukovnikom — sve to se je razneslo među Reganovim drugovima. Premda je De Lacy uznastojao, da Welskeinu dokaže, da Rory nije ništa kriv, ipak nije bilo tako lako začepiti usta onoj surovoj bandi, koja je mrzila Rorya već za to, što nije bio njezin i što joj je namlatio prvaka, Regana.

Međutim se približavao također dan rasprave Darbyu Dalyu, čovjeku, koji je bio uhapšen one iste noći, kad i Rory. On nije bio samo kri-

umčar, nego također udružen Irac i zato su se njegovi prijatelji bojali, da ne bi u slučaju osude štogod izbrbljao samo za to, da se spasi. Da nešto takvo spriječe, i jer su zidovi tamnice, gdje je bio zatvoren, predebeli, da bi mu mogli pomoći u bijegu, zaključili su, da moraju neugodnim posljedicama postupka izbjeći te zato tužioca i glavnog svjedoka odstraniti s puta.

A ovaj nije bio nitko drugi nego sabirač Scrubbs. Kada ga odstrane, o tom bi imala odlučiti De Welskeinowa stranka, koja je bila zapletena u krijumčarenje i koja se je pod svaku cijenu htjela riješiti Scrubbsa. Salamun, koji je bio star, prepreden čovjek i koji je umirao za krijumčarenje, imao je pomoći s kakvim lukavim savjetom. Svi članovi bande imali su se sastati naredne nedjelje; budući da Salamuna nije bilo, odložili su savjetovanje na onaj dan, kad bude i on mogao sudjelovati.

Međutim je De Lacy potražio De Welskeina, koji mu je obećao da će otploviti narednog tjedna. De Lacy je htio već prije otputovati, a jer krimučar nije mogao, odlazak se zavukao.

Upravo tada dogodilo se nešto, što bi za De Lacya bilo završilo malne tako sudbonosno, da nikad više ne bi bio mogao otputovati. Bio je naime u susjednom selu i vraćao se kući, kad li je u selo dojašila četa dobrovoljaca i zaustavila se na cesti, upravo nasuprot M'Garrijevoj ljekarni, gdje je bila također pošta. Satnik Salamon Slink of Slinkstown zaustavio je svoju četu, da na pošti digne svoja pisma. Satnik je bio veoma surov čovjek, jedan od onih ljudi, kojima nije dosta, da si njihovog mišljenja, nego koji će pobiti svakoga, tko misli drukčije nego oni. U ono doba, kad su vlasti imale neograničenu moć, takav je čovjek, kakav je bio satnik, mogao raditi, što je htio.

Upravo tada, kada je satnik dolazio prema M'Garrijevoj ljekarni, De Lacy je odlazio. Stajao je baš na pragu, kad je satnik došao po poštu. Njegovo se oko zaustavilo na zelenom rupcu, što ga je De Lacy nosio oko vrata. Zeleno je naime bila narodna boja Irske i vrijeđalo je oko onih, koji su više ljubili ugnjetavanje nego svoju domovinu. Satnik, koji je bio glava svoje čete, htio je pokazati svoju vlast.

Divlje je pogledao De Lacya i vrlo uvredljivim glasom zapitao:

»Zašto nosite ovaj zeleni rubac?«

De Lacy je uskipio radi takve drzovitosti. Prije nego li je mogao odgovoriti, ponovio je satnik pitanje, ali ovog puta na još uvredljiviji način.

»Mislim, gospodine, da imam toliko pravo nositi rubac kao i vi,« odvrati De Lacy.

»Ali ne zelenoga,« okosi se satnik.

»Ne poznajem zakona, koji bi zabranjivao nositi zelen rubac,« mirno odgovori De Lacy.

»Ja ću vam pokazati to pravo,« silovito će satnik. »Odstranite ga, gospodine!«

»Toga ne ću učiniti, gospodine!«

»Tako! Ne ćete!? Ako ne ćete vi, Godd... onda ću ja!«

»To možete da učinite, ako hoćete, gospodine,« reče De Lacy prekriživši ruke.

Satnik je podbo konja i surovo navalio na De Lacya, pograbio je rubac, strgao s vrata i bacio pred noge govoreći: »Evo vam vašeg pro... buntovnog zelenog!«

De Lacy je problijedio i stajao kao ukopan. A kad je došao k sebi, prezirno je pogledao junaka dobrovoljaca i rekao:

»Hvala! A sad, kad ste toliku pažnju posvetili mojoj toaleti, molim vas, izvolite sjašiti i poći sa mnom na polje. Vidim naime, da u svojoj torbi imate pištolje; dvojica od vaše gospode mogu nam izabrati kraj.«

»Izabrat će vašu babicu,« poviknuo je satnik. »Strijeljati se s buntovnikom... Ha, ha...«

»Onda vam, gospodine, pred cijelom vašom četom kažem, da ste kukavica!«

Satnik Slink je već povukao mač, ali protestantski svećenik, koji je na sreću bio kraj njega, zadržao mu je još u pravo vrijeme ruku, inače bi De Lacy svoju nesmotrenost možda bio platio životom.

Nakon što je satnika tako izazvao, a da nije postigao ništa, okrenuo se na peti i ostavio ga, da se od gnjeva pjeni.

»Poznaje li tko ovoga lopova,« zapita satnik obrativši se četi.

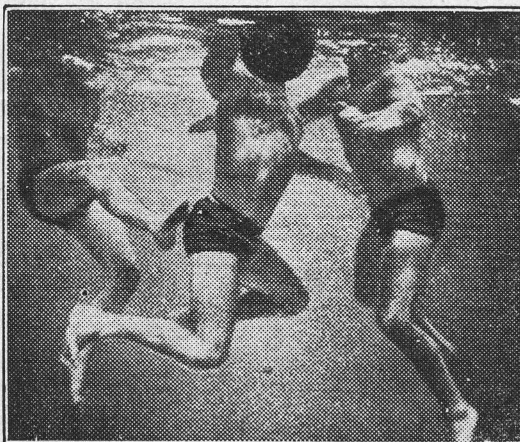
»Znadem, gdje stanuje,« javi se sakupljač, koji je kao i Loeeny bio u četi.

Kad je satnik dobio svoja pisma, četa je opet odjezdila. Usput su zapovjednik, Scrubbs i Sweeny dugo razgovarali o De Lacyu. Scrubbs i Sweeny, koji su ga već dugo sumnjivo promatrali, bili su mišljenja, da bi bilo dobro, kad bi se raspitkivalo o njemu.

»Ne bojte se,« primijeti satnik. »Tog lopova ne ću pustiti s oka.«

Kad je Slink of Slinkstown one večeri pio svoje francusko vino, ozbiljno je čitao pismo, koje je primio. Oko mu se zaustavilo na rečenici, koja ga je sjećala događaja s De Lacyem.

(Roman se nastavlja na strani 476)

OVO NIJE PRIZOR IZ NEKE VATERPOLO-UTAKMICE NA JADRANU, NEGO IZ UFINOGA KULTURNOG FILMA O UMIJEĆU RONJENJA,

gdje igrači znadu i dublje zaroniti te, ako je potreba, i dulje ostati pod vodom

HLINKA MEĐU BISKUPIMA U MOLITVI ZA PODNEVNOG POZDRAVA ANĐEOSKOG

S lijeva na desno: trnavski slovački biskup dr Jantausch, Andrej Hlinka, hrvatski metropolita zagrebački nadbiskup dr Antun Bauer i mostarski biskup Alojzije Mišić

Fotografije s hrvatsko-slovačke svečanosti prigodom otkrivanja spomen-ploče kardinala Haulika u Trnavi 22. rujna 1929.

HLINKA NA GOVOR
Slika sa zborovanja prigodom
proslave u Trnavi u rujn

ANDREJ HLINKA I HRVATI

PRIGODOM SMRTI VELIKOG VOĐE SLOVAČKOG NARODA

Donosimo niz slika, koje nam prikazuju ovog najvećeg slovačkog narodnog velikana kao prijatelja hrvatskog naroda u časovima, kad je nastojao svoju ljubav prema nama Hrvatima dokazati riječima i činima, koji su nam ostali nezaboravni.

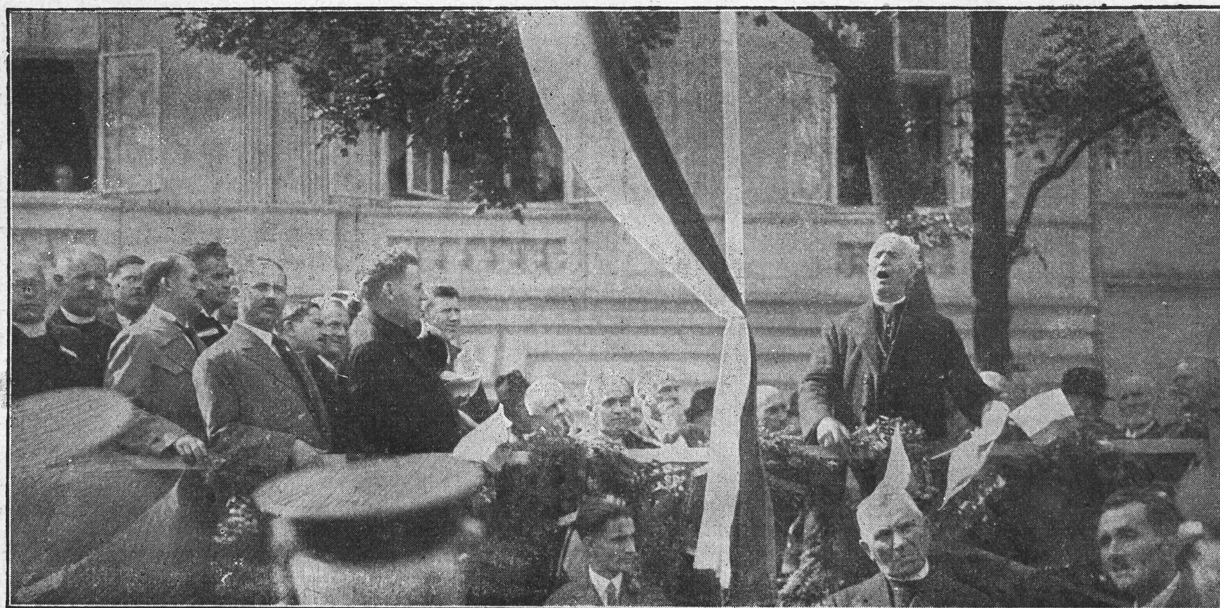

HLINKA K
S ODBOR

HLINKA

ORNICI
odom Haulikove
rujnu 1929.

ANDREJ HLINKA U NAJVEĆEM SVOM GOVORNIČKOM ZANOSU VELIČA HRVATSKI NAROD

Veliki tribun slovačkog naroda, koji je držao svake godine po stotinu skupština diljem cijele Slovačke, znao je često u svojim govorima da veliča hrvatski narod iskazujući tako svoju veliku ljubav, koju je trajno nosio u srcu prema nama Hrvatima. U takvom jednom času, kad je govorio o hrvatskom narodu, vidimo ga ovdje na slici. To je bilo na zborovanju prigodom Haulikove proslave u Trnavi u rujnu 1929.

Slika desno dolje:

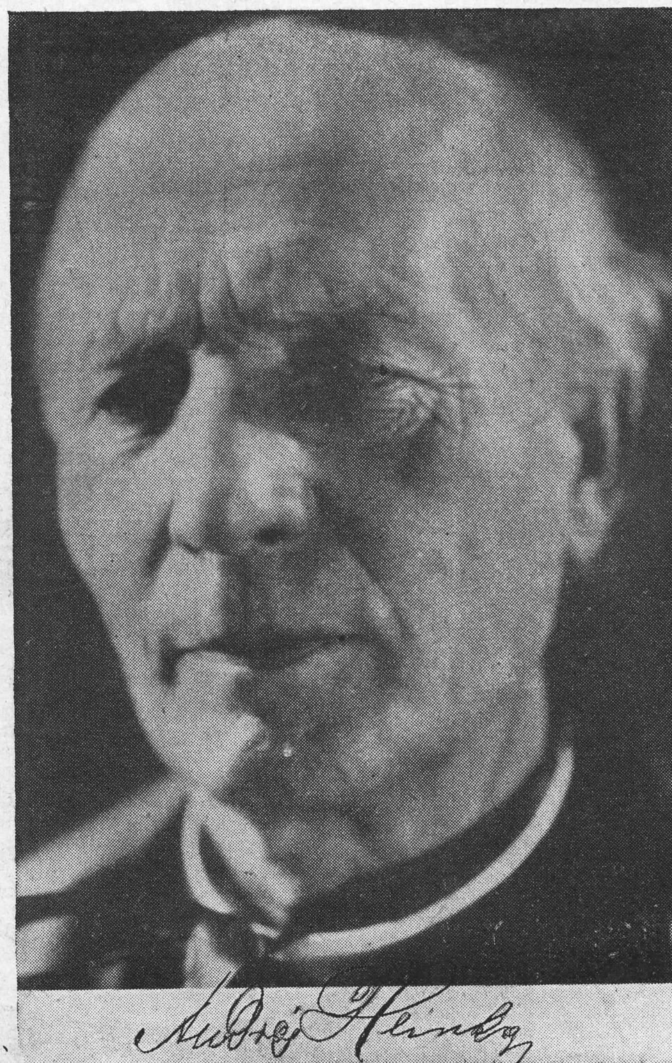
FOTOGRAFIJA ANDREJA HLINKE, KOJU JE ON O USKRSU 1938. POSLAO S VLASTORUČNIM POTPISOM UREDNIŠTVU „HRVATSKE STRAŽE“

A KAO PREDSJEDNIK SLOVAČKOGA KNJIŽEVNOG DRUŠTVA SV. VOJTJEHA
BORNICIMA I PRIJATELJIMA TOG NAJVEĆEG SLOVAČKOGA KULTURNOG DRUŠTVA

Slika lijevo:

NKA MEĐU HRVATIMA NA BANKETU PRIGODOM HAULIKOVE PROSLAVE U TRNAVI U RUJNU 1929.

(*Nastavak romana sa strane 473*)

Ondje je naime bilo spomenuto, da u Irskoj rade francuski emisari i da je pisac, činovnik dublinskoga gradskog poglavarstva, čuo, kako su u Dublinu nedavno vidjeli sumnjivog čovjeka u kočiji, koji se vozio prema jugu. Satniku je preporučio, da pazi na svakog sumnjivog čovjeka.

Premda vlada nije imala stvarnih dokaza, ipak se je bojala urote, a nekoliko sumnjivih ljudi dala je uhapsiti i svuda je postavila špijune.

Kad je satnik pročitao pismo, odlučio je, da De Lacya mora bolje posmatrati; ta bio mu je protivnik već za to, jer ga je uvrijedio. Zato je naredni dan odredio nekoliko vojnika, da ga otprate k De Lacyu, jer je odlučio, da ga jednostavno uhapsi.

Kad se je jednoga dana mladi De Lacy vraćao kući, cijeli je put mrmljao. Što bi dao, kad bi mogao ispaliti tane u onog naduvenog satnika! A jer toga nije mogao, zadovoljio se time, da ga je čitavim putem grdio imenima »lopov«, »podlac« i svim mogućim drugim nadimcima. Nakon što ga je svega poprijeko prokleo i izgrdio, ohladio se i stao misliti na to, kako bi što prije napustio zemlju. Kad već ništa nije mogao postići, bilo bi nerazborito, da još ostane i izvrgava se opasnosti.

Jedva je čekao, da se vrati u Francusku i osveti svim irskim dobrovoljcima zbog uvrede, koju mu je nanio njihov satnik.

XXV
RORYJEVA ISKAZNICA SPAŠAVA DE LACYA

Sutradan nakon onoga sudbonosnog događaja vijećali su De Welskein i De Lacy u Roryevoj kući o naumljenom putovanju u Francusku. Kriumčar je računao, da će jedrenjača u ponedjeljak ili u utorak biti na obali već spremna, i dogovorili se, gdje će se De Lacy ukrcati.

Još prije nego su svršili svoj razgovor, začuo je De Lacy topot konjskih kopita. Kad je pogledao kroz prozor, ugledao je četu dobrovoljaca na konjima, koja je jašila uskom ulicom. Na čelu vojnika jašio je De Lacyev neprijatelj satnik, a njemu sa strana Scrubbs i Sweeny.

Scrubbs nije mogao De Lacyu zaboraviti njegovog liberalnog naziranja, što ga je izrazio onog dana u kočiji, kad su se vozili iz grada. A Sweeny je mrzio Rorya, jer ga je onom promjenom na nadgrobnom spomeniku pred svijetom tako osmiješio, pa je mislio, da je ovaj tajanstveni stranac možda u nekakvoj vezi s onom stvari. Zato su se ova dva gospodina vrlo rado priključili satniku, koji je jašio k Roryu, da uhapsi De Lacya.

Kad je De Lacy ugledao dobrovoljce, znao je, da to ne znači ništa dobro. Odmah je pomislio i prosudio, da bi se bez potrebe još više izvrgavao sumnji, kad bi kod njega našli stranca De Welskeina. Otvorio je vrata, da pozove Rorya, koji je za svaki slučaj potrebe uvijek bio pri ruci i koji je baš onog časa zahvatio kuku, da upozori De Lacya na vojnike.

»Ne smiju ga vidjeti,« tiho je šapnuo De Lacy pokazavši na De Welskeina. »Možete li ga negdje sakriti?«

Premda Francuz nije razumio njegovog jezika, ipak je znao, što hoće. Brzo je pao na koljena i Rory je preko njega prevalio košaru i njome ga posvema pokrio.

Međutim je satnik sa svojim naoružanim ljudima opkolio kuću, a Sweeny i Scrubbs za njim. Mačevi, koji su im udarali o pete, zvečali su.

Da se udovica i njena kćerka ne prestraše i da ne nastane kakva zbrka, pošao je De Lacy satniku i njegovim pratiocima ususret i dočekao ih. Još prije nego li su dospjeli progovoriti, nagovorio ih je:

»Mislim, da je ta čast namijenjena meni.«

Satnik ga u prvi mah nije prepoznao, jer je bio u jutarnjem odijelu. Njegov je naime kaput bio premočen od kiše, koja ga je uhvatila onoga jutra, te se sušio kraj ognjišta. Kad ga je još jednom pogledao, prepoznao ga i rekao mu:

»Da, vi ste onaj, koga tražim.«

De Lacy je uljudno pokazao vrata svoje sobe, iz koje je izišao i pozvao:

»Izvolite unići u moju sobu, molim.«

»Pođite naprijed,« satnik će, »poći ćemo za vama.«

De Lacy, koji se naklonio i još uvijek pokazivao vrata, odvrati:

»Za vama, ako vam je drago.« U njegovom je nastupu bio onaj čar, kojemu se ne možemo oduprijeti i koji je čak i ovoga surovog satnika tako zahvatio, da su on i njegovi pajdaši stupili u sobu. Za njima je pošao De Lacy, i zatvorio vrata.

»Naš će posao ovdje biti vrlo kratak i svršit ćemo ga brzo.«

»Dozvolite, molim, što želite i kakvi su vaši poslovi, gospodine?«

»Upravo to sam vas htio i ja pitati. Rado bih znao, tko ste i otkud dolazite?« satnik će.

»Prije mi, gospodine, kažite, kakvu vlast imate, da me takvo što ispitujete.«

»To je uvijek odgovor, što ga daju oni ljudi, koji se ne mogu legitimirati.«

Baš tada otvorila su se vrata i u sobu je zavirio Rory te rekao:

»Oprostite, gospodine, molim, evo vam vaš kaput.« De Lacy je u njegovim očima opazio, da je to učinio namjerice. Zato je prišao k vratima i uzeo kaput iz ruke Rorya, koji je prišapnuo: »U džepu je iskaznica.«

De Lacy je namah shvatio Rorya i zamolio svoje posjetioce, da mu oproste. Zatim je odložio jutarnji plašt i obukao kaput.

Kad je naime Rory opazio, da je satnik unišao u kuću, sinula mu u glavi misao, ne bi li iskaznicom, koju je dobio od pukovnika, mogao spasiti De Lacya. Ali kako da mu je dade? Tada je opazio De Lacyev kaput, koji je visio kraj ognjišta. Odmah je iz svoga kovčega uzeo iskaznicu i umetnuo u džep De Lacyeva kaputa.

De Lacy je postavio ruku u džep. Kad su mu prsti osjetili onaj dragocjeni komad papira, znao je, da imade talisman, kojim će pobijediti svoje neprijatelje. S najvećim mirom rekao je nekoliko običnih riječi, kojima se opravdao, što je gospodu dočekao u jutarnjem odijelu i još ih jednom zamolio, neka sjednu.

»Sve vam se to čini veoma jednostavno, ali to ne će ići. Moram vas uhapsiti, gospodine,« primijetio je satnik pokročivši k De Lacyu. Ali je ovaj odskočivši nekoliko koraka brzo pograbio pištolje, koji su ležali u tuljcu na ormaru, i ošinuvši očima čovjeka, koji ga je htio uhapsiti, zaprijetio:

»Samo me se dotaknite, i vi ste mrtvi.«

Satnik je stao i namignuo Scrubbsu i Sweenyu: »Svežite ga!« zapovjedi im. Scrubbs i Sweeny su najprije pogledali De Lacyeve pištolje, a onda jedan drugoga. Kako se činilo, i njima je upravo tako malo mirisalo, da budu ustrijeljeni, kao i njihovom zapovjedniku.

»Ne prenaglite se, gospodo,« progovorio je De Lacy i odložio jedan pištolj. Uzevši zatim iz

džepa iskaznicu i ponudivši je satniku rekao je: »Nadam se, gospodine, da znadete, što je ovo.«

Satnik je zanijemio.

»Što kažete sada, gospodine?« ozbiljno će De Lacy.

»Je li ovo njegov rukopis?« zapita satnik, pokazavši iskaznicu Scrubbsu, za kojega je znao, da ga pozna.

Scrubbs je potvrdio, a zatim je satnik vratio iskaznicu De Lacyu i kao u neprilici mrmljao:

»Veoma mi je žao . . . oprostite . . . sumnjive osobe . . . izvanredna vremena . . . nijesam znao . . . kako i bi . . .« itd. Nastojao je, da sve kaže u nekoj vezi, ali nije išlo.

»Drugi put pričekajte, dok saznate, gospodine,« primijeti De Lacy, »i ne skidajte dostojnim ljudima rupca s vrata.«

»Za jučerašnji događaj izvolite . . .« nadoda satnik.

»Molim, ne govorimo više o tome, gospodine. Vi ste uvrijedili mene, a ja vas. Ako ste zadovoljni vi, i ja sam,« nasmijehnu se De Lacy.

Satnik Slink ispričavao se zatim, da je veseo, da je sve to zabuna i da se tako ispravnom go-

ROBINZON, MEDVJED I MAJMUN
Prizor iz jednog zanimljivog dječjeg igrokaza

spodinu niti u mislima ne bi mogao osvetiti, da u svom životu još nije bio tako presenećen i da ne može razumjeti, kako se moglo nešto takvo dogoditi.

»Dozvolite mi da kažem, da ima još mnogo stvari, koje ne ćete moći razumjeti,« primijeti De Lacy, »a u buduće vam preporučam, da se uzdržite i da ne napadate ljudi boljih nego ste vi sami.«

»Gospodine, ne razumijem,« satnik će, »čemu se dotičete . . .«

»Ako vam nije pravo, što kažem, gospodine,« reče De Lacy, »iza kuće ima dovoljno prostora i ovdje su pištolje.«

»Ne, ne, toga nijesam nipošto mislio,« prekinu ga brzo satnik, koji se veoma bojao pištolja. »Sada nijesu vremena, da se ispravni ljudi među sobom svađaju . . .« mucao je uzmičući prema vratima i nestao. Scrubbs i Sweeny bili su nijemi svjedoci ovog prizora. Prije nego li su strugnula i ova dvojica, prišao je Sweeny k De Lacyu i najuljudnije ga upitao, što misli o Roryu O'Moreu.

»On je vrijedan svakog povjerenja kao i ja,« bio je odgovor.

»Vi mu dakle vjerujete, gospodine?« upita Scrubbs.

»To se razumije,« De Lacy će.

Međutim je satnik Slink već sjedio na konju i jedva čekao Sweenya i Scrubbsa. Kad su došli, žurno su se bacili u sedlo i odjurili. Satnik je bio poparen. Stidio se, što su njegovi podređeni bili svjedoci, da se prestrašio, kad mu je De Lacy nudao pištolje.

Rory je gledao za četom, koja je jurila, i smijao se. »Kao pas bez repa je odjurio,« rekao je, kad se vratio u kuhinju i dignuo košaru. De Welskein se dignuo, sav pokriven tresetovom prašinom. Stresao se i čistio sa sebe tresetove mrvice, pri čemu se kreveljio i ljutito puhao: »Sacré!« Prostorom, koji mu je bio Rory odredio, nije bio nimalo zadovoljan.

»Rory,« rekao je De Lacy, koji im je prišao, »vi ste zaista momčina, dajte mi ruku! Vaša prisutnost duha, koja vas nikad ne ostavlja, spasila nas je.«

»O, kad bi Scrubbs znao, kako sam došao do te iskaznice!« smijao se Rory. »Vjere mi, njegova žena je danas svima nama spasila kosti.«

»Vašemu mozgu imamo za to da zahvalimo,« primijeti De Lacy.

»Molim, oprostite,« Rory će, »ne mojoj, nego Scrubbsovoj glavi dužni ste hvalu.«

»Jedno je ipak jasno,« ponovo će De Lacy, »da ne smijem više ostati ovdje. Kad bi stvar s iskaznicom izašla na vidjelo, odmah bi došli po nas.«

»To je istina,« žalosno potvrdi Rory, »na to sam već mislio, ali nijesam htio ništa kazati.«

I tada su sva trojica stala vijećati, što treba učiniti. Zaključili su, da De Lacy mora bez daljnoga krzmanja na obalu. I ako je De Lacy odmah stao spremati svoje stvari. Što je imao engleskih knjiga, postavio je na stranu, da ih daruje Mary. Pozvao ju je u svoju sobu i molio, neka ih primi kao malen dar za njenu pažnju i brigu u njegovoj opasnoj bolesti. Da će njegove knjige, učenjakove knjige, biti njene, na to je bila ponosna. Ali njen se ponos miješao sa žalošću, da će izgubiti plemenitoga čovjeka, koga su tako zavoljeli i koji je bio samo na čast kući.

»Žao nam je, gospodine, što odlazite,« Mary će.

»Meni samomu je žao, Mary,« odgovori De Lacy. »Pod ovim sam krovom našao više čiste, nesebične dobrote, kakve ne ću više naći nigdje na tom širokom svijetu. Nikad toga ne ću zaboraviti. I ako se kad vratim u Irsku, čemu se nadam, ne ću moći, a da vas ne dođem posjetiti. Uzmite ove knjige, Mary. Vaše sam ime napisao na njih.«

Tim je riječima predao knjige djevojci, koja je bila tako ganuta, da nije mogla govoriti. Njiem poklon bilo je sve, što je Mary mogla odvratiti. Sklonula je glavu, da sakrije vrele suze, koje su joj navrijele na oči. Još prije nego li je prispjela do vratiju, čuo je De Lacy, kako je stala jecati.

»Kakvi su to dobri osjećajni ljudi!« kliknuo je De Lacy.

A udovicu O'More najnježnije je molio, neka primi nekoliko zlata za svu brigu i troškove, što ih je imala s njime. Ali udovica nije htjela ni čuti o tom.

Uzalud ju je nagovarao i dokazivao joj, da to ipak treba da bude.

»Zacijelo ste, gospodine, pravi gospodin, jer ste prema nama rabili uljudnu i dobrohotnu riječ. Takav je gospodin živio pod našim poniznim krovom, bio zadovoljan s našim poniznim životom i nikada se nije tužio! Samo čast ste nam iskazali, pa nas sada ne ćete povrijediti!«

»Ni za što na svijetu, draga moja gospođo O'More,« De Lacy će prihvativši njenu ruku i toplo je stisnuvši, »ali . . .«

»Ni riječi više, gospodine. Kazali ste mi draga gospođo O,More, kao da sam kakva dama. Time ste rekli više, nego li sam zaslužila. To je za mene veća plaća nego sve zlato. Bog s vama, kudagod budete hodali! Neka vas čuva Bog, možda ćemo se ponovo vidjeti. Ili možda nikad više, jer čudna su vremena, teško vremena,« primijetila je i zatvorivši vrata nastavila: »Ne mislite, da sam drzovita ili da se umiješavam, gospodine. Ne mogu ništa za to, kad vidim, što vidim, da se približava . . . Teška vremena čekaju jadnu Irsku! Ako je Božja volja, neka bude! Moj dragi momak, Rory, on je u opasnosti! **(Nastavit će se.)**

SEOSKE ČITAONICE SREDSTVO PROTIV NEPISMENOSTI

Napisao Vilim Peroš

Dne 20., 21. i 22. kolovoza ove godine održavao se je u Zagrebu učiteljski kongres, koji je posjetilo mnogo učitelja iz svih krajeva države. Pored ostalih referata naročito je bio zapažen referat o osnivanju viših pučkih škola i provođenju u život osmogodišnjeg školovanja. Razlog, zbog kojega svi danas tako naglasuju značenje osmogodišnjeg školovanja leži u jednoj teškoj pojavi, koja se nažalost još i danas dosta često kod nas pojavljuje, a to je pojava školovanog analfabetizma. Ona se i danas, usprkos svih napora i nastojanja oko njenog odstranjenja, javlja kod nas rušeći golema naprezanja svih prosvjetnih radnika, koji ulažu i trud i muku žrtvujući mnogo od svoga slobodnog vremena u njenom suzbijanju.

Žilavost, kojom se ona opire svim napadajima na nju, na prvi pogled izgleda neshvatljiva; njena otporna snaga podsjeća na hidru sa stotinu glava, kojoj, kad je tko odsjekao jednu glavu, odmah bijaše narasla druga.

Školovani analfabetizam je teška i žalosna pojava, koja se javlja baš tamo, gdje su i opće prosvjetne prilike na veoma niskom stupnju.

Ako je analfabetizam uopće teška i žalosnda pojava, školovani je analfabetizam kudikamo teža i žalosnija. Ako netko nije nikada učio čitati i pisati, jasno je, da on ne će znati čitati i pisati, ali ako je netko učio i naučio čitati i pisati, onda se moramo ozbiljno i duboko zamisliti, zašto je zaboravio čitanje i pisanje.

Ne možemo nad takvom pojavom školovanog analfabetizma indiferentno odmahnuti rukom svaljujući krivnju radi nemarnosti jedino na onoga, koji je zaboravio kroz neko vrijeme nakon svršetka svog obaveznog školovanja čitati i pisati. Namjerimo li se na takva školovanog analfabeta, onda moramo stati i tražiti uzroke, koji su doveli do tako žalosne pojave, da je taj čovjek zaboravio ono, što je kroz četiri godine u školi učio. Pojave toga školovanog analfabetizma treba stoga istražiti u korijenu, a onda prionuti da se predanim radom one radikalno izliječe odstranjujući uzroke njihovu stvaranju. Ako igdje, a onda je ovdje na svome mjestu ona: »Predusresti je bolje negoli liječiti.«

Sasvim je jednostavan uzrok školovanog analfabetizma: dijete u najviše slučajeva zaboravi čitati i pisati nakon svršetka svog obaveznog školovanja radi toga, jer u svom posliješkolskom životu niti što čita niti piše; u mnogim selima naše domovine rijetko se u kući može naći komad čistoga bijelog papira i olovke, a da se o tinti i peru i ne govori.

Knjiga je također u mnogoj seoskoj potleušici rijetka stvar, pa koje onda čudo, što kroz niz godina onaj, koji je nekada znao čitati i pisati, polako počinje zaboravljati pojedina slova, a na kraju zaboravi sva.

Slika desno:
UGODNO JE PROSANJARITI UZ KNJIGU
Zarah Leander u Ufinom filmu „Domovina"

Jedno od četiriju psihofizičkih načela pedagoga Pestalozzija glasi: — Sile se razvijaju upotrebom. — A kad tako dijete nakon svršetka svog obaveznog školovanja nikad više ne uzima pero ili olovku u ruke, onda je jasno, da će i njegove sposobnosti za pisanje polagano izblijedjeti, a na kraju i posvema nestati. U kori velikog mozda izgubit će se trag slušne predodžbe o stanovitom glasu, izgubit će se i trag vidne predodžbe o obliku slova za taj glas, a na taj način ne će moći biti ni motorne predodžbe o pokretu ruke, da se napiše slovo za taj glas i dijete više nije u stanju napisati pojedino slovo abecede.

Baš radi toga su i učitelji, tako živo i energično zagovarati otvaranje viših pučkih škola, po uzoru nekadašnjih opetovnica, samo sa širim i obilnijim nastavnim programom. U tim višim pučkim školama imali bi svršeni učenici niže pučke škole i dalje prilike vježbati čitati i pisati, a na taj način bi se sprečavalo i širenje toga školovanog analfabetizma. U tim višim pučkim školama bilo bi i drugih knjiga osim čitanaka i računica, pa bi učenici imali prilike neprestano vježbati čitanje.

Dakako, pored vježbe čitanja i pisanja u tim višim pučkim školama obrađivali bi se i ostali predmeti, s posebnim akcentuiranjem privrednih i gospodarskih nastavnih predmeta. Kada i kako će u praksi biti ostvarene te više pučke škole, pitanje je vremena, to više, što i protiv njihovog ostvarenja u praktičnom životu ima nekih zapreka, kao na pr. pitanje trajanja nastave obzirom da se seoskoj djeci mora ostaviti dosta vremena i za vršenje njihovih gospodarskih poslova. Nadamo se, međutim, da će i seljaci uvidjeti golemu korist od tih viših pučkih škola, pa da će dobrovoljno slati svoju djecu u njih potpomažući na taj način i ostala nastojanja naših prosvjetnih faktora oko unapređenja prosvjetnih prilika sela uopće, a među njima gospodarsko-prosvjetnih napose.

Postoji još nekoliko sredstava, pored škola, da se spriječi stvaranje školovanih analfabeta, a među prvima i najvažnijima je osnivanje čitaonica i knjižnica po našim selima, jer se na selima uglavnom i stvaraju školovani analfabeti, naročito u onima, koja su dalje od grada.

Osnivanje čitaonica s knjižnicama je tim preporučljivije, jer ono ne zahtijeva većih materijalnih žrtava. Naši seljaci imaju smisla za svaku plemenitu akciju, samo ako im se jasno i prijateljski razloži njena svrha. Naročito za čitaonice imadu gotovo svi naši seljaci mnogo smisla, samo je potrebno da se nađe netko, tko će odlučno povesti akciju oko njihova osnivanja. To je svakako u prvom redu sveta dužnost onih, koji moraju već i po svom pozivu biti onaj spiritus movens svakoga kulturnog rada na selu, a to su učitelji i svećenici.

Učitelj i svećenik moraju koordinirati svoj rad, da u harmonijskom nastojanju što više urade za opći napredak svoga sela. Baš taj i takav sitni rad od najveće je važnosti po cjelokupni razvitak općekulturnog stanja u narodu.

Za osnivanje seoskih čitaonica dovoljna je dobra volja i aktivnost u radu. Jedna soba, bilo u školi, na župnom dvoru ili kod kojega seljaka, a u njoj najskromniji namještaj: stol, ormar, klupe, nekoliko stolica i za zimsko vrijeme peć, dostatno je pokućstvo za nju. Jamačno će se među samim seljacima naći nekoliko njih, koji će dati besplatno drvo, drugi će izraditi potrebni namještaj, a ostali će pripomoći bilo sitnim novčanim doprinosima bilo radom sve, da se uzmogne osnovati takva čitaonica.

Učitelj će uvijek imati nešto knjiga, koje će pokloniti čitaonici za prvi početak knjižnice, a sigurno će i netko drugi dati po koju knjigu. U tom smislu je već dosada steklo velike zasluge Hrvatsko Književno Društvo sv. Jeronima i »Matica Hrvatska«. Prema dogovoru treba odrediti mjesečnu članarinu, od koje će se moći namiriti troškovi za svijetlo i za barem jedan ili dva dnevnika.

Učitelj mora odmah urediti sve potrebno oko oznake knjiga i njihova posuđivanja seljacima na čitanje, pa oko kućnog reda i sl., a kad se koji mlađi seljak uputi u to, treba ga izvježbati da bude knjižničar.

Kako se vidi, troškovi i sredstva oko osnivanja čitaonica s knjižnicama veoma su maleni, pa je prijeko potrebno da se one osnuju u svakom našem i najmanjem selu, a ne bi smjelo biti ni jedne općine, koja ne bi imala knjižnice i čitaonice. Naš seljak voli čitati dobro štivo, a voli također saznati i novosti, ne samo iz naše zemlje, nego i iz cijeloga svijeta, što se najbolje vidi po tome, da rijetko koji seljak ne donese sobom, kad ide iz grada, novine, koje onda idu iz ruke u ruke.

SIJANJE JESENSKOG I ZIMSKOG ŠPINATA

Špinat je bogat vitaminima, najbolje i najhranivije povrće. Nu on je osim toga i ljekovit, jer proizvađa krv. Za jesensku i zimsku potrebu sije se špinat već u kolovozu, pa sve do konca listopada. Može se sijati na zemljištu s kojeg smo skinuli krumpir, ili drugo ljetno povrće. Ako je zemljište dosta snažno, onda baš nije potrebno gnojiti ga ponovo; ali se ipak može upotrebiti nešto vještačkoga gnoja, u kojem ima dušika.

Sijanje obavlja se redovima, razdaleko 15—20 cm. Ne smije se sijati pregusto, jer se onda ne mogu biljke valjano i brzo razvijati, a osim toga ostanu sitnijeg lišća. Od na rjeđe njegovanih biljaka dobiva se veći prihod. Ako iza sjetve nastane suša, onda ga treba zalijevati; ali i češće okapati, da se ukloni korov i da se razrahli zemlja. Zahtijevati se može razrijeđenom gnojnicom, ili rastopinom čilske salitre, 2—3 grama na 1 litru vode.

U kasnu se jesen sije zimski špinat. Nu da nam na jakoj studeni ne pozebe, treba ga — kad nastane jača studen — pokriti slamom, ili sječkom, ili borovim iglicama. Čim mine zima, a nastanu toplije noći, onda ćemo ga otkriti i prema potrebi zalijevati navedenim gnojivom. Za zimsku sjetvu špinata upotrebit ćemo sjeme od zimskih vrsta kao: Viktoria, Viroflaj, Eskimo, Nobel i Viking. Te se vrsti odlikuju veličinom i debljinom lista, lijepom bojom i brzim rastenjem, a uz to ne osjemene se brzo.

Ivan Sitarić

ŽALFIJA ILI KADULJA

Između svih biljaka, koje sadimo u našim vrtovima, jedno od najvažnijih mjesta zauzima žalfija. Ona ne samo, da nam je od velike koristi za nas same, nego njezin cvijet ukrasuje nam vrt. Prije nego ćemo nabrojiti koristi žalfije, opisat ćemo ju u kratkim crticama.

Ime su joj dali stari Rimljani, naime oni ju zvahu »salvia«, što znači lijek. Žalfija raste ponajviše kao grm, a spada u red usnača. Lišća je jajasto-botkasta, a cvijet joj je ljubičast. Imade veoma jak i oštar miris, a gorak, ali ipak ugodan tek.

Domovina žalfije jest južna Evropa, a danas se je udomila i kod nas. U svemu imade je do 130 vrsta. Uopće sve vrste žalfije dobro uspijevaju na lakom tlu, a umnažaju se sjemenom, dijeljenjem busena (korijena) i grebenicama (poralama). Od žalfije, što je u našim vrtovima uzgajamo, imademo više suvrstica, koje se među sobom razlikuju veličinom, oblikom i bojom lišća. Najbolja odlika žalfija jest velikolisna (salvia grandiflora). Iza nje imamo odliku salvia pamifera. Ova ima po sebi kvržice, koje nalikuju na šiške na hrastovom lišću. Ova vrst uspijeva na otoku Kreti, a ondašnji narod prodaje ju pod imenom kaduljne jabučice.

Vrstu salvia verbenaea, koja ima osobito ugodan miris, uzgajaju najviše Englezi, te iz njezina sjemena tiskaju (prešaju) sok, kojim liječe oči; zato se i zove hristovo ili bistro oko. U Holandiji opet uzgajaju jednu vrstu žalfije, koju zovu salvia glutinosa. Meću je u vino zato, da dobije isto dobar miris.

U našim kućama pije se različiti čaj, koji dolazi iz dalekih strana svijeta, za koji plaćamo skupi novac — a evo imamo biljku, koja nam svaki strani čaj nadomjestiti može. Uzmimo, Kinez uvijek voli piti čaj od žalfije, nego li svoj. Kažu, da Kinez dade rado za jedan kilogram žalfijina lišća, tri do četiri kilograma svoga čaja. Englezi zato otpremaju u Kinu pune brodove žalfije, da ju tamo zamijene za njihov čaj, a kod kuće imaju bolju i tečniju biljku za čaj. Dakle Kinezi je rabe kao uopće jako piće.

Najviše se za čaj upotrebljava vrtna žalfija, koju radi njezine ljekovitosti nazivlju ljekarska žalfija. Ako čaj od žalfije pomiješamo s čajem od pelina, to izvrsno djeluje kod pokvarena želuca. Ako čajem od žalfije grgljamo, uklanjamo boli u grlu — vratu. Svježim lišćem dobro je očistiti više puta zube. Osušimo li žalfiju, te je stučemo, to ju možemo od nje praviti vino. Cvijet ju pospemo na jelo kao papar, cimet ili šećer; jer to djeluje kao njen čaj. Osim toga možemo o dnje praviti vino. Cvijet i lišće žalfije pomiješaju se sa šećerom, to se kuha i tako se dobije vino. U ulju, koje dobijemo od kadulje — žalfije ima mnogo kafre; po tome je znamenita i za obrt.

Osobito svojstvo ove biljke jest, da nam popravlja pokvaren želudac, te da uopće čuva sve životinjske tvari od njileža.

Gledeć na ove dosta velike koristi od žalfije ne bi smjelo biti niti jednog vrta ili bašte a i vrtića bez grmića žalfije. U svakoj potrebi i pomanjkanju teka, pijmo ga, pa ćemo osjetiti, da čim ga budemo više pili, da ćemo tim većma opažati njegovu korist.

Prof. I. Radić

Preporučamo našim čitateljima i čitateljicama, da se za svoje popotrebe posluže ovim trgovinama i radnjama:

„Zagrepčanka“

Trgovina i specijalna radionica muških i ženskih šešira uz vrlo umjerene cijene. Primamo sve vrsti popravaka muških i ženskih šešira. — Preporučuje se cijenj. mušterijama za brzu i solidnu izradbu.

M. VUČIĆ

Zagreb, Ilica 178.

STAKLOGRAVER

FRANJO VALENT

ZAGREB, Medulićeva ul. 10.

Izrađujem kristalno stakleno posuđe (servise za vino, vodu i liker). Specijalna brusiona BLEI kristala, graviranje imena i monograma, radiona ogledala. Popravak svih vrsti kristalnih predmeta.

Solidna izradba. Umjerene cijene.

Veliki izbor

ženskih šešira i pribora

(svih boja tuljaka)

MARKO DŽILITOVIĆ

ZAGREB, Jelačićev trg 4. polukat

Vlaška ulica br. 90

Trgovina manufakturne kratke i pletene robe.

Domaći proizvod muškog i ženskog rublja kao i čarapa. Dobijete najjeftinije kod

C. RAJŠIĆ, ZAGREB

Petrinjska 47, ulaz s Mrazovićeve ul.

Stolarija za moderno pokućstvo i gradnju

VJEKOSLAV HUMSKI

ZAGREB, Kranjčevićeva ul. 21.

Preporuča se svim cij. čitateljima.

SAMO 1 DINAR

po satu poduka strojopisa (ljetni tečaj). Knjigovodstvo i stenografija. Primaju se razna prepisivanja, posao točan i brz.

Strojopisna škola

Trenkova ulica broj 14

PROIZVOD SVIH VRSTI MODERNIH CIPELA

MARKO TOMIĆ, ZAGREB

Kačićeva ulica 19. prizemno lijevo

Preporuča se za izradbu **cipela za dame, gospodu, djecu i turiste** uz stručnu i solidnu izradbu, a umjerene cijene.

SALON STEZNIKA

JELISAVA HORN

izrađuje steznike i grudnjake te priuze steznika po najnovijim **bečkim i pariškim krojevima**

ZAGREB, KLAONIČKA 19.

II. kat desno, u zgradi „Ledane“

Prva zagrebačka umjetna ljevaona zvonova, nadgrobnih ukrasa, umjetnina i kovine

RUDOLF KREBELJ

Zagreb, Srebrnička 5. iz Nove ceste 120

Izrađujem brončane nadgrobne svjetiljke, nadgrobne ukrase uz umjerenu cijenu.

Za zvona jamčim 10 godina

Pokućstvo

Renomirane stolarije

M. Kresnik, Zagreb

Nova Ves 4 Telef. 67-14

Krojački modni salon za dame

GISELA SCHMITZ

ZAGREB, Draškovićeva 44

Dvorišna zgrada III.

Za gotovo i na otplatu

Pokućstvo

JELISAVA VREŠ

ZAGREB, Ozaljska ul. 50

TRGOVINA RABLJENIH STVARI

A. MILIDRAG (ČIKO)

ZAGREB, Palmotićeva ulica 2.

(Ugao Vlaške ulice)

Držim na skladištu samo bolje rabljeno pokućstvo kao i sve ostale rabljene stvari.

„SLOGA“ šeširi

Radiona i prodaja muških šešira. Primaju se popravci uz umjerene cijene. Izradba solidna. Preporuča se

J. HOFFMAN, Zagreb

Radiona Ilica 63. i prodavaona Ilica 180.

Stolarija za gradnju, pokućtvo i unutarnji uređaj

JOSIP BESEDNIK

ZAGREB, OZALJSKA ULICA 123

Preporuča se za izradbu svih vrsti radova spadajućih u tu struku. Solidna izradba! Umjerene cijene!

KROJAČKI SALON

PETAR BRENNER

Čast mi je uljudno obavijestiti Vas, da sam u Jurišićevoj ulici 18. I. kat otvorio svoju **krojačku radnju.** Držat ću uvijek na skladištu elegantnu i dobru tkaninu uz najsolidnije cijene. — Molim, da me i dalje počastite s Vašim cij. narudžbama, koje ću uvijek elegantno i solidno izraditi.

Poplune od vate

radim komad po Din 40·— **Poplune od pahuljica,** perja, vune, zatim **madrace i otomane** radi jeftino i dobro samo kod

Oto Smeđić (Braun)

Zagreb, Vlaška ulica 56

Trgovci! Najpovoljnije kupujete kod

Hugo Wolner,

trgovina na veliko kratke pletene robe

ZAGREB, Nikolićeva 14

Ljubomir Srdelić

ZAGREB, Varšavska ulica 3a

TAPETAR I DEKORATER

za stilsko i moderno pokućtvo, izradba po vlastitim i predloženim nacrtima, popravci vrlo jeftino

Uz gotovo i na otplatu

Sva preseljenja i prevoze u Zagrebu i izvan Zagreba, sa Diesel-teretnim automobilima obavlja brzo i jeftino

ŠPEDICIJA LÖWY

ZAGREB, KAPTOL 26.

Telefon broj 44-21 i 86-36

Klobučarska radnja muških i ženskih šešira

„BIBI“

ZAGREB, Bakačeva ul. 1

Vis-á-vis gradske kavane

Primaju se svakovrsni popravci muških kao i ženskih šešira

ZA DOBRE DOMAĆICE

Kućni savjeti

Vrata koja škripe, ili ladicu koja se teško izvlači, treba natrti grafitom (običnom crnom olovkom). Grafit je svakako bolji od ulja, jer se na nj ne hvata prašina.

Ohlađivanje mlijeka, ili kojeg drugog jela, pospješuje se, ako se u hladnu vodu, u kojoj se hladi, uspe nešto malo obične soli; jer sô ubrzava ohlađivanje.

Uništavanje muha. Za toplih dana ih je puna svaka prostorija, a osobito kuhinje, svijetle smočnice i staje; dok se zimi malo koja nalazi na životu. Ljeti ih lovimo i ništimo na razne načine; ali i zimi treba da činimo to isto, ako koju nađemo. Valja znati da tim ubijamo i njeno mnogobrojno potomstvo. Ta mi vrlo znademo, kako su nam muhe dosadne i neprijatne, ali uz to i veoma opasne po naše zdravlje i naš život. Mi dobro vidimo, kako muhe padaju na razne predmete, kako zabadaju svoje nožice u nje; ali rijetko koji nas znade, da one tim prenašaju klice raznih bolesti. Iskustvom je dokazano, da su muhe upravo zasićene tim po naše zdravlje škodljivim klicama. Za to je ne samo neprijatno, već je upravo opasno pustiti ih da nam nesmetano lete oko lica, ustiju i očiju; jer one sjedaju na svaku nečistoću u polju, ili u kući. One sišu izljeve plućobolnih osoba, padaju na đubrišta i na trule predmete; ulaze u zahode, padaju na rane raznih životinja, te na svojim nožicama odnose gnoj. Zatim padaju na mlijeko i tu operu svoje nožice; te se tako u mlijeku otresu raznih, zaraznih bacila, koje su skupile na navedenim predmetima. Katkada to čine i na ljudskim ranama, te otruju našu krv. Baš zato i moramo nastojati da ih uništimo što više u svako doba godine, a osobito ljeti. I dobrom promajom ih gonimo, ali ih time ne ubijamo; a ubijati ih svakako moramo, jer ćemo ih se riješiti samo na taj način. I. Sitarić

Majka i dijete

KOZMETIKA DJETETA

Mnogo majki pretjeruje kod njege kože svog mezimčeta. Svako zdravo dijete imade posve čistu kožu. Prištići i bubuljice su dokaz, da kod djeteta nije sve u redu i da ga treba odvesti do liječnika. Ne valja dječju kožu prečesto sapunati i kupati, jer to razdražuje finu i nježnu dječju kožu. Ne smiju se upotrebljavati sapuni, koji se mnogo pjene; t. zv. »Kinderseife« dobri su, ali i kod njih treba paziti da ne ostaju predugo na koži. Nakon kupanja dobro je trljanjem osušiti kožu, to pojačava cirkulaciju krvi. U dječju kozmetiku spada i dvaput dnevno čišćenje zubi i rezanje noktiju. Treba dobro paziti da dijete drži zube i nokte u čistoći, a sve ostalo nije potrebno, što više nije uzgojno, tako na pr. kovrčanje kose. Sve što spada više na ljepotu nego na potrebu zdravlja, treba se čuvati, jer dijete lako postane tašto i gizdavo. Dok je dijete, svaka djevojčica i dječarac, lijepo je i milo baš zato, što je još nedužno, naravno i što je dijete. Kad odraste, primit će druge ljudske osobine, koje će ga kao odrasla čovjeka činiti ugodnim.

Zdravo i razvijeno dijete, pa još i dobro odgojeno, bit će na ponos majčin i radost očeva. M. C.

Zdravlje

Lijek protiv ubodu pčela. Pčelar Martin Dragan naišao je slučajno na to, kako hren proti ubodu pčela izvrsno djeluje. On je dapače tvrdio, da se hren može uspješno rabiti i proti opeklinama, jer razblažuje bol i priječi upalu rane. Isto tako hren djeluje, da rana brže zacijeli. Martin Dragan kazao je, da je jednog burnog i sparnog dana radio u pčelinjaku, a pčele su bile tako razdražene, da su ga svega po rukama izbole, te je morao prestati s radom. Od boli nije znao što će, a pokraj pčelinjaka bio je zasađen hren; on ni izdaleka ne misleći, da mu hren može pomoći, otkine nekoliko zelenih listova i natare si ruke, prestade svaka bol, a oteklina se niti pojavila nije.

Kad se je tako slučajno osvjedočio, kako sok hrenova lišća izvrsno djeluje, istiskao je on malom ručnom prešom jednu bočicu soka iz hrenova lišća. Čim ga je koja pčela ubola, natro je ruku tim sokom i ruka nije otekla od uboda pčele.

Jednom zgodom opekla se je njegova žena na ruci, on je namočio krpicu u sok hrenova lišća i njom obložio opeklinu. Rana je zacijelila za dva tri dana posvema. Kad se je jedan put porezao nožem, upotrijebio je također najboljim uspjehom taj sok. On veli dapače da je jednoga dana njegovom konju bilo oko jako nateklo, pa kad je samo kroz jednu noć upotrijebio obloge sa krpama, namočenim u soku hrenova lišća, da je otok posvema splasnuo. R.

Kalendar za našu kuhinju

Rujan Četvrtak **1**	Objed: Juha od svinjskih kožica. Kunić s rajčicama i makaronima. Večera: Okrugljice od jabuka.
Petak **2**	Objed: Juha od graha. Žganci od krumpira s umakom. Večera: Salata od graha s lukom.
Subota **3**	Objed: Juha s kašicom od jetara. Punjena paprika u sosu od rajčica. Večera: Puding od sira.
Nedjelja **4**	Objed: Govedska juha s rezancima. Govedina s krumpirom i celerom na vrhnju. Pita s jabukama. Večera: Što je ostalo od objeda i kakao.
Ponedj. **5**	Objed: Juha od mrkve. Kukuruzna bazlamača s pekmezom. Večera: Gljive s krumpirom.
Utorak **6**	Objed: Juha od kima. Hrenovke s rajčicama i krumpirima. Večera: Kaša od mrkve.
Srijeda **7**	Objed: Juha od vrhnja. Punjena paprika u soku od rajčica. Večera: Čaj i kruh s maslacem.
Četvrtak **8**	Objed: Juha od kosti s krpicama. Suho svinjsko meso s posiljenim zeljem. Kompot od krušaka. Večera: Čaj sa sendvičima.
Petak **9**	Objed: Juha od vrhnja. Rižoto od lignje. Okruglice od jabuka. Večera: Pržene ribe sa salatom.
Subota **10**	Objed: Juha od rajčice. Pečenka u vrhnju s miješanom salatom. Večera: Naduvak od krumpira s umakom od luka.
Nedjelja **11**	Objed: Juha od guskine sitnine i okruglicama od jetara. Pečena guska s krumpirima i salatom od jaja. Večera: Naduvak od ostataka i čaj.
Ponedj. **12**	Objed: Juha od mrkve. Varivo od kelja s prženim jetrima. Večera: Žganci s mlijekom.
Utorak **13**	Objed: Juha od kupusa. Přžolica s lukom i krastavcima. Kruške s kremom od čokolade. Večera: Omlet sa špinatom.
Srijeda **14**	Objed: Juha od graha. Punjene lignje. Salata. Večera: Đuveđ.

TRI ZEČIĆA

ZA MALE ČITAČE „OBITELJI" NARISAO IVO KOLIN, GIMNAZIJALAC

(Nastavit će se.)

SMRT LJETA

Nemirni drhtaj vjetra u dolu
i bljedilo lišća na granama,
nešto sasvim nalik bolu
pojavilo se našim stranama.

Svemirski prostori čudno zvone,
ko da se negdje nešto prekinulo,
oblaci suze nad pokrajinom rone.
Dobro i toplo je ljeto preminulo.

VINKO KOS

ZA SMIJEH I ŠALU

BUDILICA. Baka: »Pusti me, sinko, na miru, noga mi je zaspala.

Unuk: »Trebaš li budilicu bako?«

UVIJEK KAVALIR. Gospodin (dami, koja je sjela na njegov cilindar): »O jeste li se možda ozlijedili?«

ŽALOSNO — ALI ISTINA! Faktor: »A gdje ste bili tako dugo? Sigurno ste se uz put opet navratili bili u zalagaonicu, da nešto založite!«

Tipograf: »Ali otkuda? U tako povoljnim prilikama mi slagari već odavno ne živimo!«

ČUDNA KONSTATACIJA. — Šef: »Pa vi uopće ni ne znate dvostruko knjigovodstvo!«

Knjigovođa: »A čemu, kad imate svega tek jednu knjigu?!«

MALO PO MALO. Zaručnik: »A znade li tvoj otac, da ja i stihove pravim?«

Zaručnica: »Ovu tvoju najveću pogrešku još ne zna. Ja sam mu do sada rekla, da rado piješ, da pomalo kartaš i da imaš dosta dugova. Jer sve najedamput napokon mu ipak ne mogu reći!«

KAD SE VJEŽBA ... Liječnik: »Danas već, čini mi se, mnogo lakše kašljete.«

Bolesnik: »Dakako. Pa cijelu noć sam se vježbao.«

MUDRAC. Stražar: »Je li to tvoja lopta, mali?«

Dječak: »Je li razbio prozor?«

Stražar: »Ne, ništa nije razbito!«

Dječak: »Onda je lopta moja!«

MAJSTOR I ŠEGRT. Majstor (šegrtu kod ručka): »Milane, zašto plačeš? Valjda si se sjetio majke?«

Šegrt: »O ne majstore! Plačem za onim volom, što je siromah morao izgubiti glavu zbog ovog zalogaja na mom tanjuru.«

U ŽENSKOM DRUŠTVU. Neki gospodin zađe u žensko društvo.

»Oprostite, moguće sam prekinuo kakav zanimljivi razgovor?«

»Naprotiv! Upravo smo o vama razgovarali!«

GLAVNA KNJIGA. Šef tumači knjigovođi:

»Dakle, zapamtite si, gospodine knjigovođo, da se glavna knjiga ne zove zato glavna, da vi kad spavate u kancelariji naslonite na nju glavu.«

POSLIJE KONCERTA. »Čujete, gospodine Pištriću, kako je ispao koncert gospođice Vere?«

»O, sasvim dobro, kolega.«

»Ja mislim, da je bilo i čestitara, a i koji buket cvijeća.«

»O, naravno! Svi prisutni su čestitali njezinoj majci!«

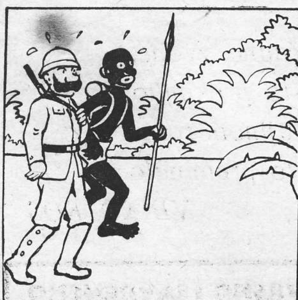
»Pa zašto njezinoj majci?«

»Ona jedina nije mogla slušati koncert, jer je — gluha.«

Sabrao »Bekil«

ČUDNI DOBRIJANOV MOST

Vruć je, sparan ljetni dan,
a Bimbo i Dobrijan
po žarkom pijesku kreću,
da potraže svoju sreću.

U šipražju, punom hlada
podnevni ih sanak svlada.
Oružje su odložili,
Da bi samo lakše snili.

Bimbo puše, hrče čika
i nastade tako cika,
probude se krokodili
pa u vodu svaki mîli.

Prenuše se Bimbo. čika;
uplaši ih čudna slika:
jure kano hitre vile
opazivši krokodile!

Ilustrovani dvotjednik „Obitelj" stoji 5 Din po broju. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Dezelićeva ul. 2.

Porculan radost i ponos svake domaćice!

Ako roba ne bi odgovarala, zamijenit ćemo Vam istu ili vratiti novac. — Naš bogato opremljen katalog razne robe po zaista niskim cijenama poslat ćemo Vam besplatno, ako ga zatražite.

Sva

3 servisa

Samo D. 75.-!

1-9/o Servisi za vino, vodu i liker, od bijelog ili bojadisanog stakla roza, modre, zelene ili žute boje, vrlo fina izradba, cijena za sva tri servisa, 21 kom., samo **Din 75·—**, pojedinačno **Din 30·—**

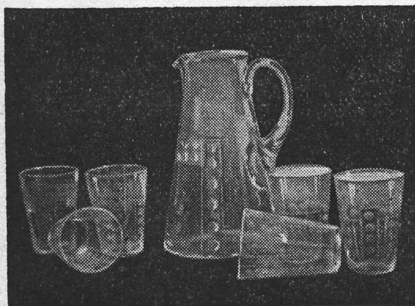
1-500a/o Garnitura za jelo za 6 osoba, fini inostrani porculan, različito ukrašen 26 komada . . **Din 330·—**
21 komad . . . . **Din 220·—**

1-504/o Garnitura za bijelu kavu za 6 osoba, fini inostrani porculan, moderno ukrašen, samo . **Din 90·—**

1-504a/o Garnitura za crnu kavu za 6 osoba, fini inostrani porculan, moderno ukrašen ili samo sa zlatnim rubom, iznimna cijena . . . . . . **Din 60·—**

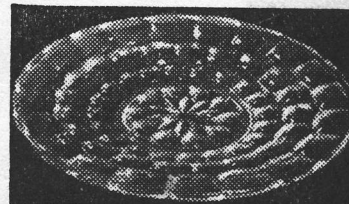
1-25/o Garnitura, vrč od $1^1/_2$ litre i 6 čaša po $^1/_5$ litre, fino moderno brušeno staklo, **Din 60·—**

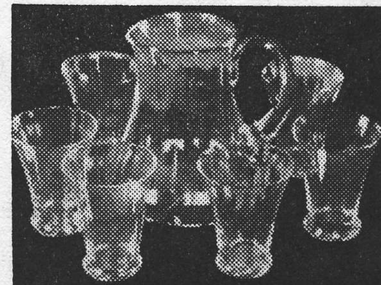
1-24/o Garnitura za vino, boca od 1 litre i 6 čaša po $^1/_{10}$ litre, fino moderno brušeno staklo **Din 70·—**, jednaka garnitura za liker . . , . . . **Din 50·—**

1-26/o Garnitura, boca od 1 litre i 6 čaša po $^1/_{10}$ litre, nizak, moderan i praktičan oblik, bogato brušeno modernim dekorom **Din 70·—**, jednaka garnitura za liker . . . . . . **Din 50·—**

1-552/o Stakleni tanjur za voće ili poslastice, 28 cm promjera **Din 12·—**

1-23/o Garnitura, vrč od $1^1/_2$ litre i 6 čaša po $^1/_5$ litre, fino moderno brušeno staklo **Din 60·—**

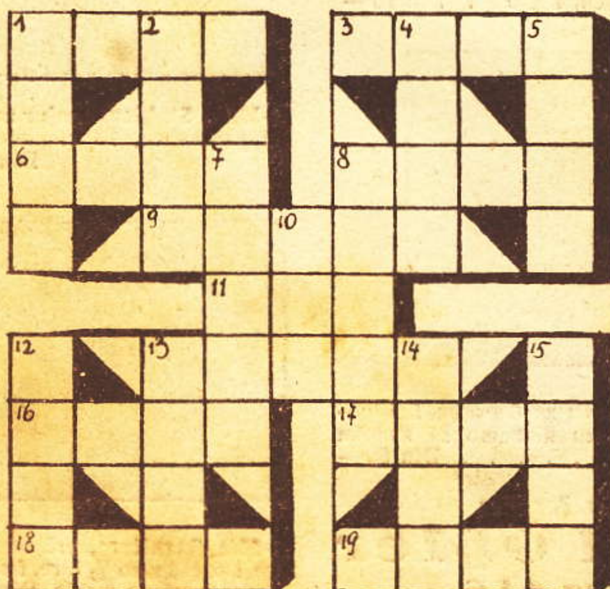
Trgovačka kuća
Kastner i Öhler
Zagreb, Ilica 4 i 6

djeca u školi

1. Praktična pregača za djevojčice za rad u školi, krojena od uzorkanog tamnijeg čvrstog materijala, podesnog za pranje. Pod tom pregačom očuvaju se haljinice, a dijete je slobodnije u radu i igri. — **2.** Odijelce za školu za dječaka, a sastoji se od tamnomodrih hlaćica i žućkaste bluze s umjetnim zatvaračem. — **3.** Jednostavna haljinica za djevojčicu od vunenaste tkanine. Ovratnik i narukavci od bijelog pikea, dok je pojas od kože. — **4.** Vrlo zgodan prslučić za dječake od kockaste vunene tkanine. Osobito je prikladan za hladnije dane. — **5.** i **6.** Dvije vrlo praktične i ukusne pregače za nešto veće djevojčice za školu. Krojene su od crnog (tamnomodrog ili smeđeg) materijala za pranje. Pregače su zatvorene, pa se tako očuvaju haljine.

Križaljka

Složio „Bekil", Zagreb

Vodoravno: 1. blagajna, 3. kratica za omladinu Katol. Akcije, 6. mjesto blaženih, 8. čestica, 9. miris, 11. tišina, 13. model, 16. rijeka u Srbiji, 17. dio ruke, 18. mjera za papir, 19. obrok, otplata.

Okomito: 1. država u Aziji, 2. dio kuće, 4. rukovet, 5. žensko ime (Marija), 7. dio pokućstva, 8. bivši zagrebački načelnik i dobrotvor (Klinča selo!) 10. engleski ulje, 12. Gupčevo drvo, 13. igraća karta, 14. Kristov namjesnik, 15. Abrahamova žena.

Odgonetke treba poslati do 15. rujna. Među odgonetače podijelit će se 10 romana i 10 lijepih knjiga.

ODGONETKE I NAGRADE IZ BROJA 23-24.

Vodoravno: Lendić, 7. pravac, 8. sekser, 9. satana, 10. oda, 12. Asja, 14. brus, 15. Manda, 16. selc, 18. Ruma, 21. avo, 23. obitelj, 24. Rabata, 25. Ananas, 26. ninska. — Okomito: 1. Seneka, 2. Odisej, 3. pastir, 4. magnus, 6. Ćiro, 7. prsa, 11. Dunav, 13. amo, 14. bar, 16. Gabina, 17. Latona, 19. Udbina, 20. Antika, 21. sala, 22. Oran.

Deset romana je dobio I. Belić iz S.; po 4 romana P. Latonić iz Đ. i O. Pastinić iz S. R. Po jedan roman M. Sabić iz R. i I. Schmidt iz Zagreba.